

Nízké Tatry.

Foto Ing. Petr Kokeš

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Protože spotřeba je nutnou podmínkou dalšího ekonomického růstu, marnotratně plýtvání se zcela nepokrytě stává obecně platnou normou lidského přístupu k přírodě. Výroba zboží, úzkostlivě šetřící práci, čas, energii i materiál, ono pružné, o vědu opřené mobilní podnikání, které je s ohledem na úspory výrobních nákladů a minimalizaci odpovědnosti za následky připraveno nejen rušit pracovní místa, nýbrž i kdykoliv přemístit firmu jinam, ostře kontrastuje s předpokladem absurdně vysoké, neregulované a téměř neohrazené osobní spotřeby všech. Jakoby velké výrobní, těžařské, obchodní a pojišťovací společnosti tušily, že už brzy nebude kam investovat.

Navzdory vysoké osobní spotřebě lidí bude však ekonomika technicky vyspělých zemí, ovládaná současným globálně mobilním kapitálem, tradiční lidskou práci potřebovat stále méně. V důsledku protipřírodně orientovaného vědeckotechnického pokroku se totiž daří využívat efektivněji neživé přírodní síly než zákony lépe chráněnou živou lidskou práci. Práce přestává být hlavní ekonomickou kategorií. Ale přibližně ve stejné míře, v jaké je tradiční lidská práce nahrazována prací obelstěné přírody, stává se práce bohužel kategorií psychologickou a medicínsko-terapeutickou. Nezhroutlí-li se svět, může se přihodit, že jednou bude na lékařský předpis. Plnohodnotnou práci, o kterou dnes stále méně stojí globalizující se ekonomika, potřebuje čím dál víc člověk jako živá bytost z masa a kostí, jako společenský živočich s konzervativní biologickou přirozeností, jemuž práce patrně poskytuje i ničím nenahraditelnou funkční slast.“

O POROZUMĚNÍ A SDÍLENÍ

Dne 11. února 2004, při příležitosti Světového dne nemocných, navštívil Fakultní nemocnici Hradec Králové Mons. ThLic. Dominik Duka OP, biskup královéhradecký.

Světový den nemocných, spadající na den památky Panny Marie Lurdské, vyhlásil v roce 1992 papež Jan Pavel II. Od roku 2001 je tento den každoročně vzpomínán i v královéhradecké Fakultní nemocnici a stalo se již tradicí, že právě při příležitosti jeho oslavy navštěvuje nemocnici pan biskup ThLic. Dominik Duka OP. Letos se pan biskup nejprve setkal s nemocnými a zaměstnanci Kliniky onkologie a radioterapie a Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky. Po návštěvě těchto pracovišť, sídlících v pavilonu prof. Jana Bašteckého, sloužil pan biskup mši svatou v posluchárně Neurochirurgické kliniky. V podvečerních hodinách se pak v konferenční místnosti Ústavu klinické biochemie a diagnostiky uskutečnilo setkání pana biskupa se zaměstnanci Fakultní nemocnice – zvoleno bylo diskusní téma »Problematika zdravotní a duchovní péče o onkologicky nemocné«. A právě tomuto setkání a myšlenkám, jež v jeho rámci byly vysloveny, jsou věnovány následující řádky.

Úlohy hostitele a (jak sám sebe označil) moderátora setkání se ujal doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové. Přivítal pana biskupa Mons. ThLic. Dominika Duku OP a členy jeho doprovodu, účastníky setkání z řad zaměstnanců nemocnice a přítomné hosty, mezi nimiž byla i MUDr. Marie Svatošová, zakladatelka Hospicu Anežky České v Červeném Kostelci a hospicového hnutí v České republice. Poté docent Heger předal slovo prof. MUDr. Ladislavu Chrobákovi, CSc. Ten v úvodu svého příspěvku připomněl slova Williama Oslera, jednoho z největších lékařů konce 19. a počátku 20.

Úryvek z eseje Josefa Šmajse „O souvislosti práce a lidské přirozenosti“. In: Šmajš, J.: *Filosofie psaná kurzívou*. Brno : Doplňek, 2003, s. 80-81.

století: „Činnost lékaře není obchodem. Je to poslání, kdy vaše srdce a vaše hlava se budou podílet stejným způsobem.“ Dále profesor Chrobák hovořil o nutnosti vidět nemocného člověka jako celistvou lidskou bytost. Onemocnění přináší člověku i řadu problémů ve vztazích k okolnímu světu a k vlastnímu životu, proto je třeba vidět situaci nemocného jeho očima. Profesor Chrobák připustil, že nedostatek finančních prostředků, provázající dnes zdravotnictví v celém světě, představuje také etický problém. V situaci, kdy není možné poskytnout vždy a všem nemocným takovou zdravotní péči, jakou by jejich stav zasluhoval a jaké je moderní medicína schopna, je pro lékaře obtížné naplnit slova »Salus aegroti suprema lex!« (Blaho nemocného budíž nejvyšším příkazem!). Ekonomické otázky však nejsou tématem, o němž by dnes chtěl hovořit, řekl profesor Chrobák, a obrátil pozornost k významu komunikace s nemocnými. Ta někdy bývá degradována soustředěním se lékaře jen na odbornou stránku diagnostiky a zdravotní péče. Profesor Chrobák v této souvislosti vzpomněl i na vizity, jež kdysi zažil a při nichž nad lůžkem nemocného mnohdy zazněl jen strohý lékařský popis aktuálního zdravotního stavu, zatímco „nemocný byl plný otázek“. Pozornost je však třeba věnovat i informovanosti nemocného. Hovoří se o tzv. »informovaném souhlasu« nemocného, ale on by vlastně měl být nemocný informován tak, aby „nejenom souhlasil, nýbrž i sám chtěl podstoupit plánovaná vyšetření a léčení“. Na závěr svého expoze profesor Chrobák spíše jako podnět k rozpravě vyslovil otázku: „Je možné se komunikaci s nemocným naučit?“

V reakci na zmíněnou výzvu profesora Chrobáka zazněl mj. i názor, že spíše než o učení jde v tomto případě o převzetí postoje. K tomu však může dojít jen tehdy, je-li učitel či starší lékař mladým člověkem vnímán jako autorita. A k získání autority zdaleka nestačí jen odborná zdatnost, nezbytná je především odpovědnost – za sebe i za druhé. V dalším diskusním příspěvku se prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc., zmínil o práci lékařů a sester Kliniky gerontologické a metabolické. Hovořil o citlivém přístupu pracovníků kliniky k nemocným, o jejich schopnosti porozumět tíživým myšlenkám těžce nemocných a umírajících. K danému tématu se vyslovil i pan biskup ThLic. Dominik Duka OP, když doplnil, že v komunikaci s těžce nemocným či umírajícím člověkem jde jak o citlivé jednání, tak i o odpovědnost, ale především tato komunikace musí být »sdílením«. Z úst dalšího účastníka setkání zazněla také poznámka, že jedna věc je intelekt a druhou věcí je rozum. Dotyčný tak připomněl krásnou myšlenku, kterou např. Erich Fromm vyjádřil slovy, že nikoliv jen intelekt, ale teprve rozum umožňuje člověku vyhmátnout podstatu věci.

V další části setkání hovořila MUDr. Marie Svatošová o anabázích s prosazením myšlenky hospiců v ČR a o vybudování a dosavadní činnosti Hospicu Anežky České v Červeném Kostelci. Svým vyprávěním si získala sympatie celého auditoria. Po jejím vystoupení následovalo několik příspěvků od pracovníků České katolické charity a pracovníků Hospicu Anežky České. O dobré spolupráci s hospicem a vzájemných stížích pracovníků promluvil doc. MUDr. Václav Svoboda, CSc., z Kliniky onkologie a radioterapie.

K dotazu, zda je také v Hradci Králové uvažováno o zřízení hospicu, odpověděl ředitel Fakultní nemocnice docent Heger, že nikoliv a vysvětlil, že aktuálním úkolem je rozšířit v Hradci Králové počet lůžek následné péče. Uvažuje se využít k tomu nemocniční budovu v Pospíšilově třídě, která bude po dostavbě nového interního pavilonu v areálu FN HK z větší části uvolněna. Poté se docent Heger vrátil k otázce péče o nemocné a uvedl, že tato se ve Fakultní nemocnici Hradec Králové v průběhu posledních let velmi zlepšila. Připomněl, že v tak velkém zařízení nelze nikdy zcela vyloučit některá pochybení, ale že se daří pravděpodobnost výskytu takových pochybení omezovat. Zmínil se také o psychologicko-etických esejích studentů Lékařské fakulty, jejichž vytištění každoročně zajišťuje Psychiatrická klinika, a jež dokládají, že i v budoucí generaci lékařů bude dost takových, kterým ono porozumění nemocným a sdílení nebude cizí. Nakonec docent Heger přítomným sdělil, že v nedávných dnech se paní Jaroslava Pečenková, bývalé hlavní sestře FN HK, dostalo za její celoživotní práci významného ocenění »Sestra roku 2003«.

Jednotlivé diskusní příspěvky poutaly živý zájem a zdařilé setkání docent Heger ukončil až z důvodu pokročilého času. Poděkoval panu biskupovi a všem účastníkům setkání a nahlas vyslovil přání všech, aby se za rok obdobné setkání opět uskutečnilo.

PhDr. Vladimír Panoušek

V roce 1934 vyšlo v Praze pod protektorátem Masarykovy akademie práce významné dílo – »Encyklopedie výkonnosti«. Už první svazek, nazvaný »Člověk« (628 s), zapůsobí i na dnešního čtenáře svou impozantností. Kromě psychologických témat (psychotechnika, volba povolání atd.) zahrnuje tento svazek např. i kapitoly o výživě, hygieně práce, nemocech z povolání, pracovním právu, bydlení či využívání volného času. Sympatické na uvedených textech přitom je, že jejich autoři nepředstírají neomylnost soudobých názorů, ale s pokorou se vracejí i do minulosti a diskutují názory odlišné. To se týká zejména psychotechniky. A tak i když třeba obrázek uchazeče o práci ve spedici, jenž třídí karty podle abecedy (s. 234) může vyvolat náš úsměv, není to rozhodně důvod k podceňování tehdejších přístupů. Spíše bychom si měli vzpomenout na ne vždy dobře zařazené chorobopisy v našich kartotékách.

Ve zmiňované knize nalezneme i slova jako „Nejlepší technika, nejpřesnější stanovené výrobní metody a procesy, nejlepší strojní zařízení, to vše je bez užitku, chybějí-li vyrovnané, v duchu závodu smýšlející síly...“ (V. B. Cornell). Ale také se můžeme dočíst o významu přesnosti při pracovním výkonu. V této souvislosti mě napadá, jak bychom dnes, vybaveni sice osobními počítači, ale někdy již méně motivací k přesnosti práce, v psychotechnických zkouškách obstáli. Asi nic moc. A přece každá naše i drobná chyba, kterou následně musíme sami (v horším případě někdo jiný) napravit, jako by nám brala peníze z kapsy. Možná se někomu může zdát, že to s tou přesností naší práce není zas až tak zlé a že mluvit v této souvislosti o účtě k práci je snad trochu nadnesené. Inu záleží na tom, jak se kdo na věc dívá.

Občas se u nás diskutuje o tom, zda nyní „vstupujeme“ do Evropy či zda do ní již odedávna patříme. Připomenu k tomu, že v roce 1934 se v Praze konal VIII. kongres Mezinárodní psychotechnické asociace se sídlem v Paříži, na němž podstatné myšlenky přinesli zejména Američané a Čechoslováci.

Luděk Ledříček

Mídás – domovní znamení z přelomu 15. a 16. stol.
Lapidárium Národního muzea – foto Jan Smit.

Fryžský král „s kletbou zlata a oslíma ušima“. Ztotožněn s Mídásem mythickým, k němuž se váží dvě známé pověsti. Vládl v 8. stol. př. Kr. v městě Gordiu, kde byly nalezeny i mince s jeho jménem a vyobrazením: místo královské koruny má na hlavě čepici z kůže oslí hlavy i s ušima. Jeho skalní hrobka byla objevena ve Frygii poblíž Kutahye.

Uděleny byly Ceny ministryně zdravotnictví

V prosinci loňského roku byly uděleny Ceny ministryně zdravotnictví České republiky za rok 2003. Z královéhradecké Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK obdrželi toto prestižní ocenění tyto pracovníci:

Prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc., obdržel jednu z pěti Cen za nejlepší výzkumný projekt hodnocený v roce 2003, a to jako hlavní řešitel výzkumného úkolu IGA MZ ČR č. NC/6171-3 „Změna metabolismu lipidů a jejich mediátorových účinků u pacientů s kolorektálním karcinomem – perspektivní využití v nutriční podpoře“.

Zvláštní Uznání za celoživotní významné vědecké výsledky obdrželi **prof. MUDr. Jaromír Emr, CSc.**, bývalý přednosta Ortopedické kliniky, a **prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc.**, bývalý přednosta Chirurgické kliniky.

Cenu za rozvoj ošetrovatelství obdržela paní **Jaroslava Pečenková**, bývalá hlavní sestra FN HK a vedoucí Oddělení ošetrovatelství Ústavu sociálního lékařství LF UK.

Oceněným pracovníkům srdečně blahopřejeme.

Nově jmenovaní docenti

Rektor Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové jmenoval docenty s účinností od 24. listopadu 2003 tyto pracovníky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové:

MUDr. Miroslava Brndiára, CSc., odborného asistenta Vojenské lékařské akademie JEP a II. interní kliniky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové, docentem pro obor vnitřní nemoci.

MUDr. Karla Odrážku, Ph.D., odborného asistenta a zástupce přednosty Kliniky onkologie a radioterapie Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové, docentem pro obor radiobiologie.

Oběma pánům docentům upřímně blahopřejeme a přeje-
me jim mnoho dalších úspěchů ve vědecké, pedagogické
a lékařské práci i v osobním životě.

Redakce

VÝZNAMNÉ OCENĚNÍ NAŠEMU LÉKAŘI

Na 14. kongresu Evropské interdisciplinární společnosti pro hemaferézu a hemoterapii (European Interdisciplinary Society of Hemapheresis and Hemotherapy – ESFA), který se konal pod vedením prezidenta kongresu prof. MUDr. Milana Bláhy, CSc., ve dnech 10. – 13. září 2003 v Praze, byla udělena mezinárodní porotou Hogmanova cena, určená pro mladého vědeckého pracovníka, který publikoval významné dílo, **MUDr. Pavlu Žákovi, Ph.D.**, odbornému lékaři a vedoucímu jednotky intenzivní péče Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice

v Hradci Králové. Cena mu byla udělena za jeho práce věnované venózním přístupům využitelným k hemaferézám a dále za účast ve vědeckých týmech, řešících problematiku erythrocytaferéz, plazmaferéz a imunoferéz. Tato cena je udělována vždy jednou za dva roky na počest prof. Hogmana, švédského seniora a významného vědce, který je autorem několika významných objevů v transfuziologii.

Redakce Scanu panu MUDr. Pavlu Žákovi, Ph.D., k tomuto významnému ocenění srdečně blahopřeje.

Pozvání na výstavu

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze
České farmaceutické muzeum
Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea
Galerie na mostě

zvou na výstavu

prof. Rudolfa Malce

VZPOMÍNKY Z CEST V KRESBĚ

Výstava byla slavnostně zahájena 9. února 2004 a potrvá do 5. března 2004

Zemřel prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc.

(15. 1. 1913 – 29. 12. 2003)

Je smutné, bolestné i těžké smířit se s tím, že i velcí mužové a lidé, kterých si nesmírně vážíme, umírají. Dne 29. prosince 2003 nás navždy opustil velikán české chirurgie a vzácný člověk pan profesor Jaroslav Procházka.

Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc., se narodil 15. ledna 1913 v Kolíně, kde prožil dětství a mládí a vystudoval reálné gymnázium. Promoval v r. 1938 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od r. 1939 pracoval nejprve na chirurgickém oddělení Všeobecné veřejné nemocnice v Hradci Králové, vedeném tehdy doc. MUDr. Janem Bedrnou. V r. 1946 se stal asistentem nově zřízené Chirurgické kliniky a v témže roce dosáhl specializace odborného lékaře pro chirurgii a urologii. Svůj hlavní chirurgický zájem začal směřovat na chirurgii plicní a později kardiovaskulární. První resekci plic preparáční technikou uskutečnil již v r. 1948. Svými rozsáhlými medicínskými znalostmi a chirurgickým umem, ale i pracovním elánem nadechnul ke spolupráci i pracovníky styčných oborů a s jejich pomocí vybudoval pneumochirurgické středisko vyhledávané domácími i zahraničními odborníky. Stal se tak zakladatelem a učitelem moderní plicní chirurgie u nás. Jeho monografie »Resekce plic« (1954) se stala základní učebnicí dvou generací plicních chirurgů.

V r. 1952 byl Jaroslav Procházka habilitován a po předčasném úmrtí akademika Jana Bedrny v r. 1956 byl jmenován přednostou Chirurgické kliniky v Hradci Králové. Převzít a vést kliniku po tak vynikajícím, všestranném a progresivním chirurgovi byl nesnadný úkol. Jaroslav Procházka však díky svému nadání, vědomostem, pracovitosti i organizačním schopnostem dokázal úspěšně pokračovat a rozvíjet Bedrnovu chirurgickou školu. A tak již v r. 1958 byl jmenován profesorem chirurgie. Doktorskou disertační práci pak obhájil v r. 1963.

Po rozsáhlé průkopnické práci v oblasti chirurgie plic věnoval prof. Procházka svůj talent a chirurgické umění především kardiochirurgii. Jeho prvním intrakardiálním výkonem bylo již v r. 1952 uvolnění stenózy plicnice dle Brocka. V r. 1953 operoval mitrální stenózu na zavřeném srdci, v r. 1953 resektoval koarktaci aorty a v r. 1956 založil Blalockovu spojku u Fallovy tetralogie. V r. 1957 uzavřel defekt mezisíňového septa dle Sondergaard. V dalším roce 1958 již defekty mezisíňového septa operoval na otevřeném srdci a to jak v hypotermii, tak i v mimotělním oběhu. V r. 1962 operoval mitrální stenózu již i na otevřeném srdci a první plastiku nedomykavého

mitrálního ústí uskutečnil v r. 1964. V r. 1966 pak implantoval jak mitrální, tak i aortální umělou srdeční chlopeň.

V padesátých, šedesátých a sedmdesátých letech prof. Procházka operoval v podstatě všechny v té době korigovatelné vrozené i získané srdeční vady. Věnoval se však především chlopenním srdečním vadám a tuto tematiku také zpracoval ve své druhé monografii »Chirurgie chlopenních srdečních vad« (1986).

Rozsáhlé klinické zkušenosti a výsledky vědecké práce prof. Procházky jsou obsahem více než 200 publikovaných prací u nás i v zahraničí. Mimo vědeckou činnost je rozsáhlá i jeho práce pedagogická. Od založení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové v r. 1945 vyučoval chirurgii, přednášel a dlouhá léta vedl Katedru chirurgie.

K výřtu rozsahu práce prof. Procházky je nutno uvést i jeho organizační činnost. K organizačním povinnostem přednosty Chirurgické kliniky a vedoucího katedry byla přidána i zodpovědnost a starost krajského chirurga a později i hlavního odborníka MZ ČR pro chirurgii. Nutno zmínit i to, že pomáhal zahájit činnost srdeční chirurgie v bývalé NDR, v Kuvajtu a také byl garantem při vzniku a rozvoji dětského kardiocentra ve FN v Praze Motole.

Vyzdvihnout musíme i to, že vše, co pan profesor dokázal, bylo o to těžší, že nikdy nebyl členem žádné strany a navíc byl hlavním signatářem „2000 slov“.

Všichni, kdo pana profesora znali, museli obdivovat i jeho všeobecný rozhled, lásku k hudbě i k výtvarnému umění a také jeho šarm a schopnost zaujmout společnost svým vyprávěčským uměním. Dokladem této schopnosti jsou jeho dvě poutavé knihy »Ze vzpomínek chirurga« (1989) a »Vzpomínky hradeckého chirurga« (2002).

Profesor Procházka se po zásluze stal nositelem nejvyšších možných ocenění Univerzity Karlovy (zlatá medaile), České lékařské společnosti (Purkyňova medaile), České chirurgické společnosti (Maydlova medaile), prestižní Ceny Josefa Hlávky za celoživotní dílo, města Hradce Králové (Cena dr. F. Ulricha) a k devadesátým narozeninám byl jmenován i čestným občanem Hradce Králové.

Profesor Procházka stál u kolébky plicní i srdeční chirurgie v našem státě. Vychoval několik vynikajících pneumochirurgů i kardiochirurgů a řada jeho žáků pozvedla úroveň četných chirurgických primariátů. Zanechal za sebou nesmazatelnou stopu velkého člověka a dnes již bez nadsázky můžeme říci, že se stal legendou české chirurgie.

Prof. MUDr. Jan Dominik, CSc.

ZLATÉ RUCE CHIRURGA PROFESORA JAROSLAVA PROCHÁZKY

Vojna v Hradci Králové byla nesrovnatelná s ostrým výcvikem v ŠDZ v Milovicích, kde při nácviu zteče v terénu se používala ostrá munice a zákopy s vojáky byly přejížďeny tanky. Vyžadovaly se i tvrdé podmínky na opičtí dráze. Školili nás bývalí instruktoři naší armády z Anglie a cvičili v jedné linii s námi. Škola ve Vojenské lékařské akademii v Hradci v roce 1953 byla intelektuálnější a vojensky veselá – byli jsme mladí – i když také výrazně omezovala osobní život, neboť většina z nás byla právě ženatých a tudíž odtržených od rodiny v nejkrásnějším věku. Ale byli jsme školeni na vojenské lékaře.

Odjakživa jsem chtěl dělat chirurgii hrudníku. V tomto bodě jsem měl štěstí, neboť v Hradci Králové byla chirurgická klinika v čele s akademikem Bedrnou a řadou jeho vynikajících spolupracovníků. Vyjednal jsem si během školení ve Vojenské lékařské akademii stáž na této klinice dvakrát týdně.

Díky pochopení velitelů jsem měl možnost se orientovat v oboru, který mi tak imponoval – v hrudní chirurgii. Využíval jsem každé příležitosti být při operacích i u lůžka nemocných. Zde jsem se setkal s naší pozdější chirurgickou legendou, tehdy docentem Procházkou. Pan docent mi imponoval svým přístupem k nejsložitějším operacím srdce a plic – oboru, který se u nás v té době tepr-

ve rozvíjel. Měl jsem možnost ho vidět při práci a obdivoval jsem jeho chirurgickou zdatnost. Byl neuvěřitelně rychlý a přesný. Třeba při parciální resekcii plic dvě instrumentárky nestačily navlékat šití. Operační pole bylo stále čisté a přehledné. Prostě pro mne koncert.

Po zašití se na profesorově tváři objevil opět úsměv a následovalo příjemné vysvětlování. Zažil jsem také nezapomenutelnou dramatickou situaci v předšálí. Pacient byl odvážen od operace a pojednou zfalověl. Následovala rychlá řada zásahů docenta Procházky. Impozantním způsobem vyňal jezdcovitý trombus a tím zachránil pacientovi v poslední chvíli život.

To vše ve mně vyvolávalo nadšení pro obor, na který jsem se několik let připravoval při pitvách v Ústavu soudního lékařství v Praze u profesora Hájka. Snažil jsem se vyzkoušet si přístupy k preparaci k důležitým místům v těle a nasazení příslušného šití. A nyní vše v plném lesku a neuvěřitelné rychlosti jsem mohl vidět u pana docenta Procházky.

Dnes, po půl století, chci věnovat vzpomínku a vyslovit díky jednomu z mých tehdejších vědeckých idolů, panu profesorovi MUDr. Jaroslavu Procházkovi, DrSc.

S vděčností a úctou

Prof. MUDr. Emanuel Vlček, DrSc.

Pocta Mistra Milana Knoblocha profesoru Jaroslavu Procházkovi

Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc., bude pro své zásluhy o hrudní chirurgii a kardiouchirurgii navždy patřit k velikánům české chirurgie. Byl však nejen vynikajícím odborníkem, ale i člověkem širokého rozhledu s láskou k hudbě, literatuře a výtvarnému umění. Jako poutavý vyprávěč si svým životním optimismem, moudrým humorem a vřelým vztahem k lidem získal přátele ve všech kruzích. A tak bylo možno se setkat na jeho chalupě ve Rzech v Orlických horách nejen s jeho lékařskými kolegy. V roce 1997 ho zde navštívil jeho osobní přítel, sochař a medailér Milan Knobloch. Milan Knobloch patří mezi nejvýznamnější žáky zakladatele české, světově proslulé medailéřské školy Otakara Španiela. Vytvořil na čtyři sta uměleckých děl. Jde o neuvěřitelně rozsáhlé dílo, uvědomíme-li si, že k některým dílům předcházelo až přes sto přípravných studií. Vyžadovalo to obzvláštní talent umocněný mimořádnou Knoblochovou pracovitostí. K jeho významným dílům mimo jiné patří medaile Williama Shakespeara chovaná v Shakespearově muzeu v jeho rodišti Stratford on Avon, pomník Jana Palacha ve švýcarském Vevey, medaile antropologa dr. Aleše Hrdličky, jeho pomník pro rodné město Humpolec a busta pro Národní muzeum ve Washingtonu, kterého byl Hrdlička až do své smrti ředitelem. Za medaili Mikuláše Koperníka byl Milanu Knoblochovi udělen Ministerstvem kultury a umění Polské republiky

»Rád za zásluhu o kulturu« (L'ordre du mérite culturel). Mistr Knobloch rád hovořil o své lásce k hudbě, a v tom si byli s profesorem Procházkou blízcí. Svůj vztah k hudbě vyjádřil pomníky, bustami a medailemi věnovanými třem hudebním velikánům: Wolfgangu Amadeu Mozartovi, skladateli a dirigentu Gustavu Mahlerovi a zvláště pak Bohuslavu Martinů. Odhalení pomníku Bohuslava Martinů v jeho rodné Poličce byl přítomen i prezident České republiky Václav Havel. Za svá umělecká díla získal Milan Knobloch v soutěžích řadu prvních cen.

Přátelství, které ho poutalo k profesorovi Procházkovi, vyjádřil Milan Knobloch způsobem sobě vlastním. Při své návštěvě

Procházkovy chalupy v Orlických horách si načrtl jeho skicu, podle níž pak vytvořil medaili. Jednostranná bronzová medaile má 180 mm v průměru. Na jejím obvodu je nápis PROF. MUDr. JAROSLAV PROCHÁZKA · CHIRURG. Zobrazená tvář tehdy čtyřiaosmdesátiletého profesora Procházky odráží jeho povahu, životní moudrost a intelekt.

Mistr Milan Knobloch se také přišel se svým přítelem profesorem Jaroslavem Procházkou rozloučit na jeho poslední cestě.

(Čerpáno z knihy: *Milan Knobloch – medaile, mince, plastiky*. Praha: Nadace Lyry Pragensis, 1998, 254 s.)

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství LF UK

K sedmdesátinám MUDr. Ivana Drašnera

V závěru loňského roku oslavil své sedmdesáté narozeniny MUDr. Ivan Drašner, významný dětský lékař a první porevoluční ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, od roku 1996 dosud revizní lékař Všeobecné zdravotní pojistovny.

Těch dosavadních sedmdesát let MUDr. Ivana Drašnera provázela řada radostných událostí, ale přišly i chvíle tíživé a také – již v době jeho dětství – velmi bolestné. Především to však byla léta vrchovatě naplněná prací, a tak rozhodně stojí za to, připomenout si jubilantovu životní cestu.

MUDr. Ivan Drašner se narodil 17. prosince 1933 v Hradci Králové. Světlo světa spatřil v domě čp. 508 v Havlíčkově ulici, v místě, kde tato ulice již vyúsťuje do Masarykova náměstí. Narodil se do krásné a přáteli obklopené rodiny – maminka, absolventka konzervatoře, působila jako učitelka zpěvu a hry na klavír, tatínek, absolvent Umělecké zámečnické školy, zastával místo prokuristy uměleckého kovoprůmyslového závodu Jílek a syn se sídlem na Masarykově náměstí. Do šťastného dětství Ivana

Drašnera však velmi brzy zasáhla tragická událost, když jeho otec, účastník sokolského odboje, byl v roce 1940 zatčen gestapem a v roce 1943 nacisty popraven. Ani při tomto časném poznání lidského zla však Ivan Drašner nezahořkl, naopak ta bolestná událost jako by jen posílila jeho úctu ke svobodě člověka a k lidskému životu.

Po maturitě na hradeckém gymnáziu v r. 1952 studoval Ivan Drašner medicínu na Fakultě dětského lékařství Univerzity Karlovy v Praze. Po promoci v r. 1958 působil zprvu jako pediatr v OÚNZ v Trutnově, ale již v r. 1960 nastoupil jako sekundář na Dětskou kliniku Fakultní nemocnice Hradec Králové. Zde se velmi rychle zařadil do pracovního kolektivu vedeného tehdy profesorem Jiřím Blechou, a to jak po stránce profesní, tak i – díky své toleranci k druhým a přátelské vstřícnosti – po stránce lidské. Svědčí o tom mj. jiné i vzpomínka MUDr. Drašnera na léta strávená na klinice, otištěná v publikaci k 50. výročí hradecké Lékařské fakulty (Chrobák, L. (ed.) a kol.: Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové 1945 – 1995, s. 103-107). Pracovně se MUDr. Drašner zaměřil na obor dětské pneumologie a alergologie a stal se tak prvním specialistou pneumologem královéhradecké Dětské kliniky. Jako první zde prováděl plicní scany. Vedl také respirační laboratoř kliniky. Zaujala ho ale také osobnost a obdivuhodné organizační dílo někdejšího krajského pediatra MUDr. Josefa Tintěry, jenž velmi přispěl k tomu, že nejenom v kraji, ale v celých Čechách a na Moravě byla už do počátku šedesátých let vytvořena ucelená síť dětských lůžkových i ambulancí oddělení. Možná to byl právě MUDr. Tintěra, kdo nejvíce podnítil celoživotní zájem MUDr. Drašnera o problematiku organizace zdravotnictví. V r. 1967 byl MUDr. Drašner ustanoven ordinářem pro dětská oddělení ostatních klinik FN HK, která tehdy vznikla z podnětu prof. Jiřího Blechy (ORL, oční,

ortopedické, neurologické, kožní, neurochirurgické). Atestaci z pediatrie I. stupně získal v r. 1963, atestaci II. stupně v r. 1968. Plně se věnoval také vědecké práci, o čemž svědčí i sedmáct prací, jichž byl v době svého desetiletého působení na Dětské klinice autorem či spoluautorem.

Nadějná klinická kariéra MUDr. Ivana Drašnera však netrvala dlouho a s příchodem tzv. „normalizace“ musel v říjnu roku 1971 z Dětské kliniky odejít. Nastoupil jako sekundář do dětské léčebny v Janských Lázních, později zde působil jako samostatně pracující lázeňský lékař a lázeňský dietolog. V léčebně pobyl jen dva roky, ale i za tu krátkou dobu zde stihl založit a vybavit respirační laboratoř. V letech 1973 až 1978 pracoval jako obvodní pediatr v dětském středisku v Hořicích v Podkrkonoší. V lednu 1979 nastoupil MUDr. Ivan Drašner na uvolněné místo primáře dětského oddělení nemocnice v Opočně. Zde také založil dětskou alergologickou poradnu. Podílel se – spolu s primářem tamního oddělení klinické biochemie MUDr. M.

Zvolánkem a prof. MUDr. J. Masopustem z Fakulty dětského lékařství – na řešení standardizace laboratorních vyšetření ve vztahu k diagnóze, přednášel ve Spolku lékařů v Rychnově nad Kněžnou a v Opočně, publikovat ale stále nesměl. Ve funkci primáře opočenské nemocnice setrval MUDr. Drašner až do roku 1990, kdy se 1. března mohl vrátit do královéhradecké Fakultní nemocnice. Na Dětské klinice však působil v plném úvazku jen krátce a 1. dubna 1990 se na základě výsledku konkursu ujal funkce ředitele Fakultní nemocnice. Tuto funkci zastával až do konce roku 1995, tedy bezmála šest let.

Zpočátku MUDr. Ivan Drašner vedl i někdejší Krajský ústav národního zdraví, a to až do konce roku 1990, kdy byla činnost KÚNZ ukončena. Dílčí úkoly, spojené se zánikem KÚNZ, však s administrativním ukončením existence této instituce hned neskončily a přetrvaly až do poloviny roku následujícího.

Velmi dobře si v té době MUDr. Drašner také uvědomoval, že brzdou dalšího rozvoj Fakultní nemocnice v nových společenských podmínkách by byla její izolace od celostátního dění. K úkolům ředitele nemocnice si proto přibral i úkoly vyplývající z potřeby transformovat celé naše zdravotnictví. Na přelomu let 1990 a 1991 spolu s ředitelkou vinohradské nemocnice MUDr. Zuzanou Roithovou prozíravě inicioval vytvoření Asociace nemocnic České republiky a po oficiálním ustavení Asociace 15. února 1991 se stal jejím prvním předsedou. Po vzoru této instituce pak byly ještě v roce 1991 založeny Asociace nemocnic Slovenské republiky a Asociace malých a středních nemocnic ČR. V rámci Asociace nemocnic MUDr. Drašner aktivně spolupracoval s Ministerstvem zdravotnictví ČR na tvorbě základních transformačních zákonů. Pod jeho vedením také královéhradecká Fakultní nemocnice vstoupila mezi první čtyři zdravotnická zařízení v ČR, která se podjala úkolu ekonomizovat naše zdravotnictví. Později z tohoto hnutí

vznikl tzv. »Experiment R« s koordinačním centrem v Hradci Králové, v rámci kterého byly vytvořeny základy nového systému zdravotnického pojišťovnictví v České republice.

Zmínit je třeba i úsilí, jež MUDr. Drašner věnoval prohloubení spolupráce mezi Fakultní nemocnicí a Lékařskou fakultou UK. Díky tomuto jeho úsilí a aktivnímu vstřícnému postoji vedení fakulty se spolupráce obou institucí rozvinula do té míry, že hradecká Fakultní nemocnice byla již počátkem devadesátých let často označována za živý model »univerzitní nemocnice«.

Za dobu vedení Fakultní nemocnice MUDr. Ivanem Drašnerem také započala éra rozsáhlé modernizace a výstavby. V roce 1993 byl předán do užívání rozsáhlý objekt kuchyně a jídelny, v roce 1994 dokončena budova Rehabilitační kliniky ve Staré nemocnici, počátkem listopadu 1994 byla zahájena stavba onkologického pavilonu prof. Jana Bašteckého, v letech 1994 – 1995 byly dokončeny nové budovy Ústavu klinické biologie a diagnostiky a Ústavu klinické mikrobiologie. Právě v této sféře se však patrně nejvíce projevila schopnost MUDr. Ivana Drašnera porozumět potřebám druhých a jeho důvěra ve spolupracovníky. „Provedl nemocnici všemi ekonomickými trably svým charakteristickým, neokázalým způsobem, vždy nás rád vyslechl a pomohl,“ řekl kdysi o MUDr. Drašnerovi doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., tehdy proděkan Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a přednosta Stomatologické kliniky FN, když při rozloučení s ním v lednu 1996 mu za přednosty klinik královéhradecké Fakultní nemocnice poděkoval. A že to nebyla žádná okázalá nadsázka, dosvědčuje třeba stále živá vzpomínka prof. MUDr. Ladislava Chrobáka, CSc., někdejšího přednosty Oddělení klinické hematologie: „Situace našeho oddělení, umístěného v pavilonu I. interní kliniky, nebyla z hlediska prostorových podmínek dobrá a při narůstajícím počtu vyšetření se na počátku devadesátých let stala neúnosnou. Dnes už to zní takřka anekdoticky, ale my jsme tenkrát opravdu měli skříň se náhradními díly, tiskopisy a kartotékami preparátů v koupelně, příruční sklad a centrifugu v přístěnku v záchodovém prostoru. Informoval jsem o tom MUDr. Drašnera a při jednom z osobních slyšení svitla naděje.

Plánovala se tenkrát rozsáhlá výstavba v nemocnici, ta však byla krátce před zahájením zrušena. Uvolněny však už byly finanční prostředky na stavbu budovy, v níž měly být kanceláře související se stavbou a bytovna pro dělníky. MUDr. Drašner byl tehdy stručný. Řekl mi, že v obdobně nepříznivé situaci je i Oddělení lékařské genetiky a dohodneme-li se, bude nám budova přidělena. Skutečně pak byla v návaznosti na budovu UKBD postavena pětipodlažní budova, kde obě oddělení našla adekvátní prostředí.“

O důvěře MUDr. Ivana Drašnera ke spolupracovníkům se ve své inaugurační řeči v lednu 1966 hezky vyjádřil současný ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc. Vzpomněl tehdy na vzájemnou spolupráci, datující se od roku 1990 a formálně upevněnou v roce 1993, kdy nastoupil do funkce náměstka ředitele FN HK, ale zdůraznil také „dostatečný prostor pro odborný růst, iniciativu a tvůrčí práci“, který mu MUDr. Drašner ponechal, a označil tento postoj MUDr. Drašnera za naplnění slavné Bedrnovské tradice (Scan, 1996, roč. 6, č. 1, s. 4-5).

MUDr. Ivanu Drašnerovi se za jeho práci dostalo i četných veřejných uznání. Připomenu zde alespoň stříbrnou pamětní medaili Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a zlatou pamětní medaili Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové, které mu byly uděleny za zásluhy o upevnění spolupráce Fakultní nemocnice s uvedenými lékařskými školami. Tím nejvyšším oceněním za jeho práci je však skutečnost, že se nesmazatelně zapsal nejenom do historie královéhradecké Fakultní nemocnice, ale i do srdcí mnoha přátel a spolupracovníků.

Milý Ivane, přeji Ti při příležitosti Tvého životního jubilea nejen za sebe, ale za všechny Tvé přátele a bývalé spolupracovníky z Fakultní nemocnice, aby tě ani po té sedmdesátce neopouštěl Tvůj optimismus a élan vital, aby Tě potkávaly jen radostné události a neopustilo Tě zdraví. Ale především Ti děkuji, a jsem si jist, že ani v tomto směru nejsem sám.

PhDr. Vladimír Panoušek

Sestra roku 2003

Dne 5. února 2004 se v paláci Žofín na Slovanském ostrově v Praze uskutečnilo předání cen již čtvrtého ročníku čtenářské soutěže »Sestra roku«. Soutěž od roku 2000 vyhlašuje časopis Sestra (vydavatelství Sanoma Magazines Praha s. r. o.) s odbornou garancí profesní organizace Česká asociace sester. Tituly »Sestra roku« jsou udělovány ve třech základních kategoriích – sestra v nemocniční péči, sestra v sociální péči, sestra v ambulanci. Dále je udělován titul »Sestra čtenářů« a předávána je »Cena za celoživotní dílo ve zdravotnictví«.

Také v letošním roce se slavnostní akt předání titulů a cen uskutečnil pod záštitou paní Dagmar Havlové a za přítomnosti řady předních osobností politického a společenského života. Aktu se tentokrát zúčastnil i ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., a předání cen poutalo mimořádný zájem i mnoha dalších pracovníků Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. To nejprestižnější ocenění – »Cenu za celoživotní dílo

ve zdravotnictví«, totiž z rukou paní Dagmar Havlové a ministryně zdravotnictví MUDr. Marie Součkové převzala paní Jaroslava Pečenková, bývalá hlavní sestra Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Paní Jaroslava Pečenková působila ve funkci hlavní sestry FN HK od roku 1990 do roku 1997, kdy také završila jedenáctičtyřicet let práce v povolání zdravotní sestry. Ani po odchodu z této náročné funkce však nesložila ruce v klín a po několik let působila jako vedoucí Oddělení ošetřovatelství Ústavu sociálního lékařství královéhradecké Lékařské fakulty UK. Za svého působení ve funkci hlavní sestry také velmi přispěla k úspěšnému snažení, jehož krásným výsledkem bylo zahájení bakalářského studia ošetřovatelství na Lékařské fakultě UK v roce 1993.

K udělení prestižní »Ceny za celoživotní dílo ve zdravotnictví« redakce časopisu Scan paní Jaroslavě Pečenkové srdečně blahopřeje.

VOLEJBAL VE FAKULTNÍ NEMOCNICI

Odbíjená vždy patřila k životu naší nemocnice. Když jsem však byl osloven redakcí časopisu, abych sdělil cosi o dění v tomto sportu, uvědomil jsem si, jak nesnadné je popsat prožívání oné skupiny lidí, pro které se volejbal stal drogou, každodenním fenoménem, zdrojem zábavy a radosti, jak se mi nedostává slov, když mám přiblížit to nesobecké sportovní zaujetí lidí, kterých jsem si vždy vážil, kteří se stali mými přáteli, profesními vzory, mnohdy životními poradci, a kteří mě provázejí mým životem.

Momentka z turnaje v Kroměříži v r. 1991.

Nepovažuji se za žádného volejbalového kmeta, natož pak pamětníka. Měl jsem však štěstí, že mi byla dána možnost poznat řadu volejbalistů, které za znalce v oboru můžeme považovat.

Mé vlastní volejbalové začátky se váží ke studentským létům na rozhraní sedmdesátých a osmdesátých let, kdy jsem byl k tomuto sportu přitážen partou kolem asistenta Miroslava Adama, tehdy šéfa Katedry tělesné výchovy zdejší Lékařské fakulty UK. Do party patřili mimo jiné také RNDr. Vladimír Kobík, prim. MUDr. František Matěja, MUDr. Josef Kozák, MUDr. Jaroslav Koudelka, MUDr. Libor Luňáček a další, kteří si sice nekladli vysoké sportovní cíle, ale energií překypovali. Dokonce se zúčastňovali okresní soutěže – bez větších ambic na výraznější úspěch, ale s o to větším elánem před zápasem a volejbalovým teoretizováním po utkání v oblíbeném restauračním zařízení.

Po absolutoriu fakulty a během příprav na jednotlivé atestace jsem nahlédl do volejbalové party, která patrně nejvíce ovlivnila dění v odbíjené ve Fakultní nemocnici. V malé tělocvičně „Na Hlucháku“ se již od dob profesora Vilo Jurkoviče utkávaly generace vojenských internistů a jejich přátel, kteří šikovně využívali armádní povinnosti každodenního ranního tělocviku k bujaré zábavě. Volejbalová šprťouchlata pánů profesorů a docentů Karla Bartáka, Bohuslava Krále, Jaroslava Malého, Ladislava Jebavého, doktorů Milana Pospíšila, Oldřicha Šírokého a dalších se přenášela do běžného života klinik a pozitivně ovlivňovala i mimomedicinské dění. Pojmy „houska“ a „kanár“ vešly do historie odbíjené ve Fakultní nemocnici. Škoda, že systém ranního hlášení ve sprše již byl zapomenut.

Od poloviny osmdesátých let se v nemocnici formovala parta mladých sportovců a sportovkyň, kteří se zúčastňovali celostátních zdravotnických turnajů v Kroměříži a byli spoluzakladateli turnaje v Trutnově. Nelze nejmenovat MUDr. Vladimíra Rozsívala, MUDr. Rudolfa Repáka či MUDr. Jana Fridricha, pány Ing. Milana Matouška a Jiljí Bezeckého, z žen paní Petru Bímovou, Michaelu Maixnerovou či Michaelu Fialovou. Ti všichni a mnozí další pod volejbalovým praporem Fakultní nemocnice Hradec Králové sbírali sportovní vavříny, zážitky a zkušenosti.

V současné době prožíváme – po kratším útlumu na počátku devadesátých let – renesanci odbíjené ve Fakultní nemocnici. Dnes existuje mnoho klinických i smíšených part, které se scházejí a hrají tuto krásnou hru na různých hřištích Hradce Králové. Zúčastňují se také našeho meziklinického turnaje smíšených družstev, který je pravidelně pořádán na přelomu května a června a který brzy oslaví 20. výročí konání. Je radost pohledět, jak klinici bez rozdílu věku, pohlaví a postavení podléhají během klání adrenalinovému opojení, jak rázem zmizí občasné meziklinické rozepře, jak po ukončení turnaje zazní kytary a zpěv a jak se při špekáčku probere vše důležité.

Je to krásna hra – volejbal. Přejme mu, ať nadále znějí smeče na hřištích u Psychiatrické kliniky a na DTJ, ať neustále přinášejí zábavu, štěstí a přátelství do našich řad!

MUDr. Martin Lutonský, Ph.D.

Mužstvo FN HK na turnaji v Trutnově v r. 1992.

NA STÁŽI V HONGKONGU

Queen Mary Hospital

Vše začalo v lednu 2003 prostým vyplněním žádosti na webových stránkách The University of Hong Kong, Faculty of Medicine, kde v části pro zahraniční studenty jsou nabídky teoreticky i klinicky orientovaných stáží na jednotlivých pracovištích fakulty a fakultní nemocnice. Do soutěže o volná místa pro zahraniční studenty jsem se pustil spolu se třemi dalšími kolegy z naší lékařské fakulty. Za několik dní po vyplnění žádostí jsme obdrželi ze studijního oddělení lékařské fakulty všechny požadavky, jejichž splnění je nezbytné pro udělení stáže a studentských víz pro práci s pacienty. Celá tato administrativní procedura trvala asi tři měsíce, na jejím konci nám všem byla udělena víza pro studijní pobyt od července do září 2003 a byly nám přiděleny studentské koleje na ostrově Hong Kong Island v těsné blízkosti Queen Mary Hospital, kam jsme každý den docházeli. Zároveň s tím nám byli přiděleni naši školitelé, s kterými jsme dále již samostatně plánovali naši klinickou stáž. Já jsem získal stáž na anesteziologii, kolegové pak na pediatrii, gynekologii a ortopedii. Snad jedinou, nicméně podstatnou komplikací při organizaci stáže byla právě probíhající epidemie SARS, kdy Hongkong patřil mezi nejpostiženější oblasti jihovýchodní Asie. Jeden čas dokonce hrozilo, že se stáž vůbec neuskuteční, neboť zahájení školního roku bylo o měsíc opožděno a následující prázdniny musely být o měsíc zkráceny. V době našeho přiletu byla epidemie SARS již pod kontrolou, nicméně ve všech nemocnicích platil stále režim v epidemii SARS. V Hongkongu nás uvítalo krásné, sluncem zalité páteční odpoledne s teplotou kolem 40 °C a vlhkostí vzduchu 98 %. Ihned po přiletu jsme se ubytovali ve studentských kolejích, v jednolůžkových pokojích, standardně vybavených jako v našich kolejích Na Kotli. Nadcházející víkend jsme využili k překonání časového rozdílu a zisku základní orientace v Hongkongu.

Hong Kong, Special Administrative Region of China – tak zní oficiální název území, jež se od července 1997 stalo zvláštní administrativní oblastí Číny, kde nyní platí politicko-ekonomické uspořádání „jedna země – dva systémy.“ Hongkong má čtyři části – Hong Kong Island, poloostrov Kowloon, New Territories a Outlying Islands. Celková rozloha je asi 1070 km², žije zde asi 7 milionů obyvatel. Číňané tvoří 98 % obyvatelstva. Hongkong prošel v minulosti relativně složitým historickým i politickým vývojem. Území Hongkongu se stalo součástí

čínského státu koncem 3. století př. Kr., čínské zemědělské osady se v této oblasti objevily až v 11. století po Kr. Na začátku 19. století byl ostrov Hongkong ještě rybářskou osadou. V roce 1840 byl ostrov obsazen Brity, o dva roky později byl prohlášen britskou kolonií a přístav byl pojmenován Victoria. V roce 1898 si Velká Británie pronajala na 99 let Nová Území (New Territories), která tvoří rozlohou největší část současného Hongkongu, a přilehlé ostrovy. Zde bylo nutno vybudovat velké zdroje pitné vody. V průběhu 2. světové války v letech 1941-1945 byl Hongkong obsazen Japonskem. V šedesátých a sedmdesátých letech 20. století se Hongkong stal významným finančním, průmyslovým a námořním centrem jihovýchodní Asie. Byly postaveny dálniční podmořské tunely spojující ostrov s pevninou, bylo vybudováno metro včetně podmořských tras na poloostrov Kowloon a Nová Území. V Hongkongu jezdí nejstarší a nejdéle jezdící dvoupatrové tramvaje na světě. Hongkong má přímá letecká spojení do všech oblastí regionu i do metropolí Evropy a USA. V roce 1972 vznesla oficiálně Čína nárok na území Hongkongu v OSN. V roce 1984 vyslovila Velká Británie souhlas s přechodem celého území pod správu Číny, avšak s podmínkou zachování současného ekonomického a sociálního systému po dobu padesáti let. K převzetí do čínské správy došlo 1. 7. 1997, tedy přesně v den, kdy skončila platnost smluv o pronájmu Nových Území a přilehlých ostrovů Velké Británie. Čeští turisté nepotřebují pro pobyt do tří měsíců víza, to však neplatí pro studijní a pracovní pobyty. Česká republika je v Hongkongu zastoupena na úrovni generálního konzulátu.

Po nezbytné dvoudenní aklimatizaci a vyřízení všech nezbytných formalit jsme v pondělí nastoupili každý na své pracoviště. Musím podotknout, že náš pobyt v nemocnici mezi pacienty byl podmíněn potvrzením, že zdravotní pojištění se vztahuje i na onemocnění SARS. Stáž na anesteziologii měla teoretic-

Socha Buddhy na ostrově Lantau.

Přístav Victoria.

kou a klinickou část. Výuka i pracovní doba v Hongkongu je od pondělí do pátku vždy od 8 do 17 hodin, v sobotu se pracuje do 13 hodin. Výuka anesteziologie a první pomoci probíhá dva týdny v pátém ročníku a je zakončena kursem ACLS. Součástí výuky je trénink na sofistikovaných simulátorech, v praktické části pracuje student na operačním sále společně s anesteziologem. Tuto dvoutýdenní část stáže jsem absolvoval společně s hongkongskými studenty. Velkou výhodou klinické stáže v Hongkongu byla možnost přímého kontaktu s pacientem včetně výuky intubace, zajištění centrálního žilního přístupu apod. Toto umožňují studijní víza, jejichž prostřednictvím fakulta za zahraničního studenta zodpovídá. Další součástí výuky, již pod vedením školitele, byl nácvik technik pro obtížnou intubaci, jejichž zvládnutí je nezbytné, neboť u řady Číňanů anatomická konfigurace a vrozené anomálie skeletu obličej neumožňují běžný postup intubace. Další velkou zkušeností byla samotná práce na operačním sále v přísném hygienickém režimu v důsledku epidemie SARS. Všichni jsme museli nosit na běžném operačním oblečení dvě vrstvy umělého oděvu na jedno použití, které se měnily vždy na intubaci a extubaci. Dále jsme museli mít speciální, silné těsnící ústenky, přes které se ovšem velmi špatně dýchalo. Součástí nezbytné výbavy byly i těsnící brýle, podobné těm lyžařským, a konečně celý obličej byl kryt plastovým štítem, který se měnil vždy po skončení operace. Snad největším odborným zážitkem byla možnost několikrát asistovat u anesteziologie při transplantaci jater, kdy se vždy sousedící dva operační sály proměnily na deset hodin v jednotku intenzivní péče a biochemickou laboratoř, kdy na jednom z nich podstupoval operaci zdravý dárce a na druhém příjemce. Bylo fascinující sledovat, jak se střídají týmy břišních a vaskulárních chirurgů. Plánované transplantace jater probíhaly obvykle dvakrát až třikrát týdně. Kromě klinické a teoretické výuky jsem měl možnost pracovat několik dní i v laboratoři, kde se mi naskytla příležitost srovnat imunohistochemické metody detekce antigenů používané u nás s těmi, jež jsou používány ve výzkumu v Hongkongu. Každé klinické pracoviště tamní fakultní nemocnice má svoje oddělení základního výzkumu při lékařské fakultě. Já jsem měl možnost studovat metody detekce exprese kolagenů v hojících se frakturách a vliv COX-2 inhibitorů na proces hojení.

Snad největší neznámou před odletem na stáž byla pro nás všechny otázka komunikace v Hongkongu. Výuka na vysokých školách probíhá v anglickém jazyce, také veškerá dokumentace v nemocnicích je vedena v angličtině. Pacient při odchodu z ne-

mocnice dostává zprávu v angličtině a v kantonské čínštině. Je pochopitelné, že zdaleka ne každý obyvatel Hongkongu hovoří anglicky. Já jsem měl situaci o něco jednodušší, neboť fráze nutných pro domluvu s pacientem před anestezií a po ní není mnoho, ale i tak jsem se je učil nejméně čtrnáct dní. Kolegyně Lucie Uhrová, která praktikovala na pediatrii, byla při kontaktu s dětmi v poněkud složitější situaci, ale hongkongští studenti i lékaři jí vždy vše ochotně přeložili a snažili se jí vybrat děti s anglicky hovořícími maminkami.

V sobotu odpoledne a v neděli jsme měli volno, které jsme obvykle využili k cestování po Hongkongu a jeho přilehlých ostrovech. Poněkud překvapením pro nás bylo zjištění, že v Hongkongu lze kromě prohlídky řady muzeí, galerií a chrámů i cestovat nedotčenou nádhernou subtropickou přírodou. Na ostrově Lantau je největší bronzová socha Buddhy na světě pod širým nebem, vysoká 34 m. Červenec a srpen však nejsou, jak jsme poznali, nejvhodnějšími měsíci pro pěší turistiku v této oblasti, protože teploty přes den přesahují 40° C. Velmi důležitým aspektem našeho pobytu byl fakt, že jsme mohli využívat všech možností a výhod, které měli domácí studenti. Počínaje rozsáhlou lékařskou knihovnou otevřenou denně do 22 hodin, díky níž jsme měli vynikající přístup k informacím, možností připojení k internetu na kolejích a levnějšími obědy pro studenty v kantýně v nemocnici konče. Měli jsme taktéž bezplatný přístup do všech sportovních areálů univerzity.

Stáž v Queen Mary Hospital v Hongkongu byla pro nás všechny mimořádnou odbornou i životní zkušeností a její úplný význam, myslím, doceníme teprve v budoucnosti. Z Hongkongu jsme si neodvezli pouze nové vědomosti a dovednosti, ale také zkušenosti ze společnosti, která je jedinečnou kombinací vlivů východní a západní kultury a kterou snad nelze najít nikde jinde na světě. Jsem přesvědčen, že zahraniční zkušenost s lékařským prostředím by neměla chybět v životopise žádného studenta a měla by se stát standardní součástí pregraduálního studia. Závěrem bych rád poděkoval Univerzitě Karlově, která prostřednictvím Fondu Mobility naši dalekou cestu za vzděláním finančně podpořila.

*Bližší informace o University of Hong Kong, Faculty of Medicine, lze získat na internetové adrese: www.hku.hk.
Zdeněk Turek
student 6. ročníku LF
Foto autor*

Lékařská fakulta.

FOTBAL V HRADECKÉ FAKULTNÍ NEMOCNICI

(Krátké ohlédnutí za minulými sezonami)

Torzo mužstva s trofejí za 2. místo. Nahoře zleva Markvart, Knop, Pařížský, Rybák, dole zleva Motyčka, Miler, Bartoš.

O fotbale se často mluví jako o nejpoblíbenějším sportu na světě. Svou tradici má fotbal i ve Fakultní nemocnici Hradec Králové. Dřívější „Odborářská soutěž“ byla později přejmenována na „Ligu amatérů“, v roce 2003 se odehrál již 33. ročník.

Tuto soutěž mohou hrát jen hráči neregistrovaní při Fotbalovém svazu anebo hráči registrovaní, ale starší čtyřiceti let. Pravidla soutěže jsou totožná s pravidly velkého fotbalu, jen hrací doba je zkrácena na 2 x 40 minut. Liga začíná vždy na jaře začátkem dubna a končí na podzim koncem října. Hraje se dvoukolově, hrací dny jsou obvykle pondělí či úterý, někdy i čtvrtky, počet mužstev se pohybuje mezi dvanácti až šestnácti.

Kdysi výrazné úspěchy fotbalového mužstva hradecké Fakultní nemocnice, zejména z osmdesátých a počátku devadesátých let, vystřídal roky „hubenější“ s umístěními i v druhé polovině tabulky. Příčinou mohl být i vyšší průměrný věk hráčů, který se vyšplhal přes čtyřicet let. V mužstvu byla spousta „brilantních techniků“ s postupně se ale horšícím fyzickým fondem.

Do funkce vedoucího mužstva jsem nastoupil na konci sezony 2001. Mužstvo bylo potřeba omladit, proto jsem přivítal příchod několika mladých hráčů s fotbalovými zkušenostmi. Útok posílili MUDr. Josef Roubal z Ortopedické kliniky, sanitář Honza Markvart z Oční kliniky a sanitář David Pařížský z dialyzačního střediska, zálohu sanitář Milan Bartoš z Kliniky ušní, nosní a krční, Jirka Rybák a Petr Jedlička, obranu vyztužil sanitář Lukáš Knop z Kliniky ušní, nosní a krční a do branky přišel Jirka Miler. „Mladíci“ přinesli do mužstva zpět tolik potřebnou rychlost a bojovnost. Jediné, co

lze některým vytknout, je přílišná přehliovost, diskutování s rozhodčími, protihráči a někdy i spoluhráči. Jejich psychická odolnost v příštích sezonách bude pro úspěch celého týmu nesmírně důležitá. Kontinuitu mužstva udržovali a „muziku tvrdili“ velezkušení hráči jako Pavel Matějka, Václav Kotal a „srdcaři“ MUDr. Libor Janeček z Dětské chirurgie a ortoped MUDr. Milan Slavíček.

Úroveň Ligy amatérů je vysoká, v řadě mužstev hrají bývalí ligoví i reprezentační fotbalisté. V lize se objevují taková známá jména jako P. Černý, Denk, Kotal, Marek, Matějka, Ptáček apod. Naše dlouholetá posila Václav Kotal v současné době trénuje po boku trenéra Hřebíka v Rusku, což bude pro náš tým citelná ztráta. Přesto, že prosadit se v této konkurenci je stále obtížnější, podařilo se nám v sezoně 2002 umístit na čtvrtém místě a v roce 2003 jsme skončili

dokonce druhí, jen o jediný bod za vítězným Dopravním podnikem. Navíc jsme jako jediní budoucího vítěze v sezoně dvakrát porazili. Nejlepším střelcem našeho týmu se stal Honza Markvart, Lukáš Knop byl zvolen nejlepším pravým obráncem celé soutěže a Jirka Rybák nejlepším pravým záložníkem.

Příslowěčná skromnost nám nedovolila se do této chvíle pochválit, ale teď už to prostě „musí ven“. Ano, jsme dobří a skromní. A tak to má být.

V závěru bych chtěl touto cestou poděkovat všem hráčům za výkony na hřišti a vedení Fakultní nemocnice za podporu naší činnosti.

Sportu zdar a fotbalu zvlášť!

MUDr. Petr Motyčka
Chirurgická klinika FN HK

Typický obrázek z ochozů stadionu v Malšově Lhotě při našich domácích zápasech.

Odešel docent MUDr. Oldřich Vejbona, CSc.

Začátkem letošního roku nás zastihla smutná zpráva – zemřel docent MUDr. Oldřich Vejbona, CSc., přítel, učitel, spolupracovník, lékařský mikrobiolog a imunolog. Člověk plný elánu a optimismu, který zasvětil život svému koníčku – milované mikrobiologii.

Docent Oldřich Vejbona se narodil 14. června 1926 v Pardubicích. Po středoškolských studiích absolvoval v roce 1952 Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Již v době svého studia se jako studentský volontér zapojil do vědecké práce v pobočce Biologického ústavu ČSAV v Hradci Králové. Byl při tom, když v roce 1948 docent Ivan Málek, pozdější akademik, začal budovat, společně s dalšími pražskými mikrobiology (MUDr. Z. Trnkou, MUDr. J. Johanovským, MUDr. J. Říhou) v půdních prostorách zadního traktu budovy lékařské fakulty Ústav mikrobiologie LF UK v Hradci Králové. Docent Oldřich Vejbona pracoval během svého života několik roků v Ústavu sér a očkovacích látek (později SEVAC) v Praze, ale největší část (30 roků) své aktivní činnosti věnoval, až do odchodu do důchodu v roce 1990, práci na Katedře mikrobiologie Lékařské fakulty v Hradci Králové. Více než dvacet roků působil jako přednosta katedry, výrazně ovlivnil vědecký i pedagogický profil ústavu. V počátcích své vědecké práce se věnoval studiu obecných zákonitostí množení mikroorganismů, zdokonalování technik hloubkové kultivace bakterií a studiu podmínek fixace atmosférického dusíku azotobakterem. V dalších letech byl mikrobiolog

Oldřich Vejbona fascinován prudce se rozvíjejícími poznatky z oblasti infekční i neinfekční imunologie. Vypracoval experimentální model rozvoje infekce v imunosuprimovaném organismu, intenzivně a s velkým zaujetím studoval funkce imunitního systému a vliv imunosuprese na rozvoj infekce. Pod jeho vedením se pracovníci katedry zabývali průkazem pozdní precitlivělosti tuberkulinového typu v mnoha experimentech i v praxi. Velkou část výzkumného úsilí věnoval objasnění a detekci účinků endotoxinu. Po celou dobu své vědecké činnosti spolupracoval s předním odborníkem, klinickým imunologem MUDr. Janem Pekárkem, CSc., z Ústavu sér a očkovacích látek v Praze při testování imunomodulátorů (transfer faktor, Immodin). V době, kdy byl docent Vejbona přednostou

Katedry mikrobiologie, vznikaly základy lékařské imunologie v Hradci Králové, která se v posledních dvou desetiletích rozvinula v samostatný lékařský obor.

I po odchodu do důchodu studoval docent Vejbona pokroky v oboru mikrobiologie a imunologie, zajímal se o dění na bývalém pracovišti a sledoval práci svých spolupracovníků. Měl radost, že se dožil pokroku, kterého dosáhla věda při detekci nukleových kyselin a proteinů mikroorganismů pomocí molekulárních biologických metod.

Docent MUDr. Oldřich Vejbona, CSc., nás – přátele, mikrobiology a bývalé spolupracovníky – dne 3. ledna 2004 náhle opustil.

Doc. MUDr. Olga Ryšková, CSc.

Den otevřených dveří na Lékařské fakultě

Dne 10. ledna proběhl na naší fakultě již tradiční Den otevřených dveří. Přestože se jedná o akci určenou primárně pro středoškolské uchazeče z východočeského regionu, mezi zhruba 280 účastníky o magisterské studium bylo i velké množství zájemců z celé České republiky i ze Slovenska. Paralelně probíhal program i pro adepty studia ošetřovatelství, kde možnosti seznámit se se svou budoucí školou využilo asi 40 středoškoláků.

Na uvítanou zhlédli návštěvníci film o historii a současnosti fakulty, který byl natočen v roce 1995 k 50. výročí jejího založení. Po úvodní informaci o typech studijních programů, struktuře studia a průběhu přijímacích zkoušek vystoupili zástupci některých kateder a ústavů, aby upřesnili požadavky, které jsou na uchazeče při přijímacím řízení kladeny a aby

zodpověděli případné dotazy zájemců.

Naši budoucí studenti se dále dozvěděli také o možnostech zahraničních prázdninových stáží, o naší dlouhodobé spolupráci s Mayo Clinic v Rochesteru a Univerzitou v Liverpoolu, kam každoročně vycestuje několik studentů za finanční podpory fakulty. Zájem vzbudily i informace o programu Socrates/Erasmus a o studentské vědecké činnosti – od prvního ročníku mohou posluchači pracovat na výzkumných projektech v jednotlivých ústavech podle svého zájmu. Nejvíce dotazů se však soustředilo na letošní novinku – možnost přijetí špičkových uchazečů bez přijímacího řízení (tato varianta se týká studentů, jejichž průměr na střední škole nepřesáhl za celou dobu studia 1,10).

Zájemci o studium pak měli mož-

nost navštívit jednotlivé ústavy jako anatomii, biochemii, biologii, fyziologii a histologii, kde se seznámili s prostředím, ve kterém se budou během prvních dvou let svého působení na fakultě pohybovat.

Hodnocení dne otevřených dveří samotnými zájemci bylo vesměs kladné. Na organizačním zajištění se kromě zaměstnanců fakulty poprvé podíleli také studenti – zástupci Asociace studentů medicíny, kteří mohli zodpovědět i dotazy týkající se života studentů na kolejích a dalších aktivit, o kterých my učitelé často nemáme mnoho informací.

Na závěr nezbyvá než popřát zájemcům hodně štěstí u přijímacích zkoušek a naší Alma mater hodně skutečně nadaných a svědomitých studentů v příštím prvním ročníku.

*Doc. MUDr. Aleš Ryška, Ph.D.,
proděkan pro studium*

Poslední roky s sebou pro studenty přinášejí kromě jiného i možnost poměrně snadno poznat cizí země a řekl bych, že letní cesty za prací, ale hlavně za poznáním a životními zkušenostmi, se staly mezi mladými lidmi skoro módou. Nejednou jsem byl svědkem toho, že mladý člověk začne uvažovat o zahraniční cestě pouze pod vlivem okolí, aby nezůstal pozadu. Naštěstí je většina těch, kteří opouštějí naši vlast s jasnou představou o tom, co by rádi v zahraničí získali. Kromě obligátního prohloubení znalostí jazyka to bývá často okouzující přeměna geografických představ ve skutečnost – je krásné navštěvovat místa, která se v hodinách zeměpisu zdála nedosažitelná. Řada lidí odjíždí i získat větší sebedůvěru a vědomí, že se o sebe dokážou postarat i v náročnějších podmínkách. Pro studenty medicíny k tomu navíc přistupuje zvědavost, v jakém prostředí vznikly například ty cizojazyčné učebnice a věhlasné časopisy, které alespoň někteří vyučující jakoby považovali za objektivnější a často je na ně odkazováno. Není také výjimkou, že zdravotnictví té či oné vyspělé země je studentům někdy předkládáno jako cíl, kterého bychom jednou rádi dosáhli nebo se kterým se srovnáváme – jak z hlediska organizace a financování, tak i z hlediska čistě medicínského. V neposlední řadě jsou i důvody subjektivní – zpestřený životopis, uznání rodiny apod.

Možná právě něco z výše uvedeného přimělo v půli března loňského roku šest studentů naší lékařské fakulty podat si přihlášku do výběrového řízení o možnost pracovat dva měsíce na Mayo Clinic v americkém Rochesteru. Toto se skládalo z přezkoušení jazykových znalostí, obhájení projektu popisujícího odborné zájmy studenta a pohovoru, při němž měli možnost prof. Šteiner, prof. Palička a prof. Červinka posoudit motivace uchazečů, stejně jako jejich dosavadní školní i mimoškolní výsledky. Čtyřem studentům bylo poté umožněno setkat se v polovině května s panem profesorem Schirgerem, zástupcem Mayo Clinic, který po několik let celou stáž umožňuje, hledá našim studentům školi-tele, zajišťuje část financování a i jinak všemožně pomáhá. Toto setkání proběhlo v neformálním duchu, opět jsme se představili a popsali své záměry. Na závěr nám pan profesor slíbil, že se pokusí najít uplatnění pro všechny čtyři. My jsme tedy uzavřeli semestr a v polovině prázdnin jsme po malých zdrženích obdrželi pozvání a formuláře nutné k podání žádosti o vízum. Následovalo několik setkání v Hradci a spěšné vyřizování formalit, včetně návštěvy americké ambasády. Celý proces získání víza byl díky úsilí fakulty a pana profesora Schirgera výrazně urychlen a my jsme mohli 16. srpna v atmosféře příjemného očekávání odletět z Prahy do Minneapolis, hlavního města státu Minnesota, o němž se vypráví, že je svým podílem absolventů vysokých škol mezi obyvateli jedním z „nejvzdělanějších“ ve Spojených Státech. Rochester je odtud potom vzdálen ještě dalších sto kilometrů jízdy mírně zvlněnou krajinou jižní Minnesoty, pokrytou převážně kukuřičnými poli a roztroušenými farmami.

Všechny náznaky nejistoty po přjezdu zaplašil pan profesor Schirger se svou ženou tím, že nás hned v prvních hodinách navštívili v hotelu, pomohli nám poznat město a zajistit vše potřebné pro úvodní dny. Při vycházce ven jsme zjistili, že Rochester, přestože stotisícové město, má jen několik málo výškových budov patřících převážně klinice. Téměř žádný další průmysl ve městě není, život se zde točí kolem kliniky a jejích pacientů. Samotná Mayo Clinic má více než 26 tisíc zaměstnanců a řada dalších obyvatel se stará o potřeby pacientů mezi návštěvami jejich lékařů.

V prvním pondělním ránu po vyplnění dalších dotazníků jsme se rozběhli seznámit se svými školiteli a s prací, do které měl každý z nás být v následujících dvou měsících zapojen. Dva z mých kolegů – Dita Kalnická a Mouhammed Abu Attieh – měli pracovat na oddělení pro léčbu hypertenze, Jakuba Radochu očekávali na pracovišti ortopedického výzkumu a já jsem měl strávit své dva měsíce na endokrinologii. Můj příchod první den nebyl pro nikoho ničím neobvyklým, stážístů je na Mayo Clinic všude hodně a každý je zvyklý na neustálé změny lidí v jeho okolí. Seznámil jsem se se svým školitelem doktorem Youngem, který mě okamžitě zahltil články týkajícími se mé práce. Ke svému potěšení jsem zjistil, že na endokrinologii už dvanáct let pracuje i sympatická lékařka ze Slovenska. Právě ona mi v následujících týdnech pomáhala, kde jen mohla, a byla mi příjemnou společnicí ve chvílkách odpočinku mezi prací. Zdaleka však nebyla jediná, kdo sem přijel ze střední Evropy. Čechů a Slováků pracuje v Rochesteru, hlavně díky panu profesoru Schirgerovi, více a bylo příjemné čas od času poslouchat slovenský jazyk a nechat si vyprávět třeba, jak klikaté byly někdy jejich cesty na Mayo Clinic.

Úvodní dny jsme tedy strávili studiem, a poté se začali zabývat každý svým úkolem. Práce bylo mnoho, a tak jsme končovali často až ve večerních hodinách. Během dne jsme měli možnost jako každý, kdo na Mayo Clinic pracuje, navštívit libovolnou přednášku či seminář. Jejich témata sahala od otázek koncepce zdravotnické péče, přes ty, které stály na pomezí medicíny a humanitních věd, až k odborným, často úzce zaměřeným. Zvláště semináře, obdobně našim klinicko – patologickým konferencím, byly velmi časté, pořádala je většina klinik alespoň jednou do týdne a jejich obvykle živé diskuse nám přinášely řadu poučení a podnětů k samostudiu. Z naší skupiny Mouhammed jako jediný měl to štěstí, že stihl ukončit svůj výzkum týkající se hypertenze u nemocných po transplantaci ledvin a následně jej s nemalým úspěchem odprezentovat na jednom z těchto seminářů.

Kromě vlastní práce jsem měl možnost účastnit se návštěv pacientů a vidět tak alespoň nejvýraznější rozdíly oproti našim oddělením a ambulancím. Celý proces diagnostiky a léčby je zde „nahuštěn“ do krátkého období několika dnů nebo jednoho až dvou týdnů. Dny pak bývají naplněny několika návštěvami u různých specialistů podle harmonogramu, který pacienti obdrží hned na začátku. Díky snadné dostupnosti jednotlivých diagnostických a léčebných metod je během této krátké doby možno provést i náročné výkony včetně začátku rehabilitace. O zbytek se postará většinou lékař v bydlišti pacienta, který s klinikou komunikuje. Důvodem je to, že většina pacientů cestuje na Mayo Clinic z velké dálky (často z arabských zemí, střední Ameriky ale i ze vzdálených oblastí USA).

Do celého systému se promítá i skutečnost, že na určité množství práce je zde oproti našim zdravotnickým ústavům nepoměrně více personálu. Lékařům je tak například ulehčeno od zatěžujících administrativy a dlouhého vypisování svých zpráv do počítače. Subjektivně se mi zdálo, že i množství pacientů, které musí jeden lékař denně ošetřit, je menší. Práce proto běží v poklidu, je čas na podrobné konzultace jednotlivých problémů, což oceňují hlavně mladí lékaři v „předatestační přípravě“, a také na ona pravidelná setkání s prezentací a rozbořem nejzajímavějších případů.

Večery jsme trávili buďto studiem v nádherné knihovně kliniky anebo odpočinkem a podle chuti i poznáváním ostatních zahraničních stážístů, kteří byli v našem hotelu ubytováni. Bylo příjemné popovídat si s lidmi z některých nám exotických částí světa o jejich zemi, ale neméně zajímavé bylo potkávat Evropany, se kterými jsme si byli možná o kousek blíže, než na rodném kontinentě.

Nechybělo ani několik večírků, na kterých se potkávali často vzájemně zcela neznámí zahraniční studenti z celého města.

Klinika a Rochester však nebyly to jediné, co nás v USA lákalo poznat. Toužili jsme vidět alespoň zlomek z krás této neobyčejně rozlehlé země, její obyvatele a také některé ze stop její bohaté historie. V omezeném čase, který na cestování zbyl, jsme stihli vyjet přes známou řeku Missouri do Black Hills (Black Mountains) a národního parku Badlands v Jižní Dakotě. Zastavili jsme se například u památníku čtyř amerických prezidentů na Mt. Rushmore. Shodou okolností to bylo v období před druhým výročím atentátů na Světové obchodní centrum, a tak nám toto místo jen připomnělo atmosféru zvýšené úcty k národním hodnotám, která v té době prostupovala televizní vysílání a snad i život v zemi.

Kromě nádherné přírody jsme v této oblasti mohli poznat i jednu z indiánských rezervací, které působí trochu rozporuplným dojmem. Na jedné straně je zde patrný duch indiánské minulosti, připomínán existencí university vyučující to, co z této kultury zbylo, řadou muzeí a naučných tabulí. Na straně druhé indiáni téměř zcela pohlceni západní kulturou.

Druhá z našich víkendových cest vedla do města jazzové hudby Chicaga. Vedle všeho, co může Čecha v americkém velkoměstě zaujmout, bych rád zmínil setkání s naší kulturou v podobě sochy K. H. Borovského, stojící ve společnosti několika dalších světoznámých osobností na břehu Michiganského jezera. Česko-anglický nápis, jenž ji doprovází, mi vysvětlil, že K. H. Borovský je Americe blízký svým neústupným hájením pravdy a svobody. Řekl bych, že je jenom jedním z příkladů

naznačujících, že nezanedbatelná část kulturních hodnot, které dnešní Spojené státy charakterizují, nepochází z amerického kontinentu.

A tak jsme v krásných podzimních dnech dokončovali své úkoly – někteří v té době museli věnovat celé dny intenzivní práci – a nakonec po vyřízení všech formalit, jsme se vrátili do naší země, kde na nás čekal nový semestr již v plném proudu.

Zamýšlím-li se nad tím, co nám tato cesta přinesla, napadá mě řada věcí. Například vědomí, že práce lékaře může být organizována i odlišně, než je tomu u nás. Srovnání výhod a nevýhod obou systémů nám naznačilo i dva mladí čeští lékaři, které jsme v Rochesteru potkali. Ocenili jsme snahu maximálně usnadnit všem zaměstnancům jejich další vzdělávání množstvím přednášek a jejich práci neustálou snahou ji zefektivnit či poskytnout všechny potřebné informace co nejdostupnější formou (ať už skrze stále zkvalitňovaný počítačový informační systém propojující celou Mayo Clinic nebo v podobě velmi blízké a bohatě vybavené knihovny).

Pro některé z nás to byla první možnost pracovat na vlastním výzkumném úkolu a zorientovat se v této oblasti a skrze tuto práci, stejně, jako přítomností na jednotlivých pracovištích prohloubit své znalosti z dané oblasti medicíny.

Je to také nový pohled na umění českých lékařů poskytovat často srovnatelnou péči s omezenějšími prostředky, na jejich poněkud odlišný způsob komunikace s pacienty.

Jsou zde však i mnohá obohacení všeobecně lidská a také krásné vzpomínky.

Na závěr bych tedy rád poděkoval všem, kteří nám cestu svým úsilím umožnili, vedení fakulty, profesorovi Schirgerovi, profesorovi Paličkovi, profesorovi Šteinerovi, paní Vávrové a dalším. Doufám, že se nám podaří jejich obětavost oplatit snahou použít všechny nově nabyté zkušenosti vhodným způsobem v naší budoucí praxi.

Jiří Bajnárek
student 6. ročníku LF

Vzpomínka na profesora Řehoře a fotbalové utkání chirurgie versus interna

Někdy koncem padesátých nebo začátkem šedesátých let došlo z podnětu chirurgické kliniky k fotbalovému utkání mezi chirurgií a internou, kterou reprezentovali příslušníci obou interních klinik. Fotbal se v té době těšil nemalé oblibě. Zápas Spartaku Hradec Králové pravidelně navštěvoval prof. Petr, ba i prof. Blecha.

Utkání chirurgie versus interna se tehdy hrálo na škvárovém hřišti při soutoku Labe a Orlice. Svá mužstva přišli povzbudit zaměstnanci zúčastněných pracovišť, a tak tu byli i oba přednostové interních klinik, prof. Řehoř a prof. Jurkovič. Chirurgie nastoupila v silné sestavě ve středu útoku s doc. Mašurkou, bývalým prvoligovým hráčem Slovanu Bratislava. Interna měla se sestavením mužstva určité potíže, a tak byl přemluven i dr. Petrle, aby za mužstvo interny nastoupil. Zápas vedla obě mužstva s nemalým zápalem. Dr. Horák, kterého zasáhl míč do obličeje, utrpěl dokonce

ablaci retiny. Největší obtíže měl dr. Petrle, na kterém bylo vidět, že sotva někdy v minulosti fotbal hrál. Jeho hru byl možno charakterizovat slovy: „Dostane-li se k tobě míč, kopni ho, pokud možno na soupeřovu branku!“ Jako krátkozraký každou chvíli „své brejličky“ sbíral se země, až o ně i přišel. Z přihlížejících nejvíce zápas prožíval prof. Řehoř, který kdysi hrál za Spartu. Nevím sice, za které mužstvo, ale byl bývalým aktivním hráčem. (Poznamenejme v této souvislosti, že fotbal a dokonce za Slavii hrál i prezident Beneš, který utrpěl při fotbalu zlomeninu ruky). Profesor Řehoř „své mužstvo“ hlasitě povzbuzoval, ale když viděl, jak si počíná dr. Petrle, neudržel se a začal hlasitě pokřikovat: „Vyměňte Petrleho, vždyť je to ostuda!“ Vidět ctihodného pana profesora jako naruživého fanouška bylo úsměvné.

L. CH. (brankář interny)

Osudy Labe a Orlice v Hradci Králové

(KRATOCHVILNÉ ČTENÍ PRO HRADECKÉ PATRIOTY)

Na známém dřevorytu Jana Willenberga, otištěném v roce 1602 v Diadochu Bartoloměje Paprockého z Hlahol, nás kromě pohledu na panorama města patrně zaujme i výskyt bohatě rozvětvených řečišť Labe a Orlice. Obě řeky kdysi skutečně vytvářely četná ramena, potvrzují to ostatně i mnohé jiné obrazové památky, např. mědirytina Carlo Cappiho, zachycující formou mapy dobytí Hradce Králové na Švéděch císařským vojskem v únoru 1640. Kam se však všechny ty podružné toky obou řek s ubíhajícím časem poděly? Odpověď na tuto otázku nám dává historik prof. Dr. Václav Vladivoj Tomek, profesor dějin na Univerzitě pražské, rodák a čestný měšťan hradecký, ve svém díle »Místopisné paměti města Hradce Králové«, vydaném J. Ottou v Praze roku 1885.

O řekách Labi a Orlici se V. V. Tomek v uvedeném spise zmiňuje vícekrát. Například již v pasáži věnované období 14. století říká, že řeky Labe a Orlice, „které se pod městem stékají, obědvě tehdy se dělily na více ramen a tvořily tím rozličné ostrovy, kterýchžto na Labi na straně západní a půlnoční od města bylo osm, na Orlici na straně jižní sedm, z nichž jeden ze všech největší táhl se až dosti blízko ke vsi Třebši, obejmut jsa s jedné strany ramenem Orlice hlavním, od města vzdálenějším, a druhým uzcím blíže města, s třetí pak na západě Labem. Wšecky tyto ostrovy a také prostranství mezi oběma řekama a dílem až i za nima byly někde hauší někde řídkěji naplněny příbytky s obywatelstwem, jehož byl časem počet více než dvojnásobně tak velký jako obywatelů města. Ostrovy mezi sebou i s městem spojowaly četné mosty. Počítalo se jich w 17. století 16 i až 20, a zajisté nebyl počet tento w 14. století menší. Již roku 1374 připomíná se zvláštní mostník (magister pontium) jakožto úředník nad mosty těmito, kterému náležela péče o wydržowání jich w dobrém stawu“ (s. 8 cit. spisu). Dále se V. V. Tomek zmiňuje i o některých významnějších stavbách na zmíněných ostrovech, například o špitálu sv. Anny, který „založil roku 1344 rychtář Hradecký Jan s manželkou swau Markétau, s Kristinau wdowau Jana postřiháče a Folklem kramářem, zwoliwše k tomu místo na podměstí za branau Pražskau na druhém ostrowě Labském od města mezi oběma kláštery sw.

Dominika výše zmíněnými, mužským a panenským...“ (s. 10 cit. spisu), resp. o kostelu sv. Martina na již shora zmíněném velkém ostrově směřujícím ke vsi Třebeš (s. 11 cit. spisu).

Aco se s těmi četnými rameny obou řek v okolí Hradce Králové nakonec stalo, popisuje V. V. Tomek v pasáži věnované budování královéhradecké pevnosti, o němž počátkem roku 1766 rozhodl císař Josef II: „Pewnost Hradecká měla býti tak zařízena, aby ze dwau řek, které se při ní stékají, celá okolní krajina, když by se uznalo za dobré, mohla býti zatopena a tím zamezen nepříteli přístup k městu. K tomu cíli měly Labe i Orlice z rozličných ramen swých okolo města swedeny býti každá řeka do jednoho koryta jdoucího skrz pewnost, a uwnitř pewnosti měly býti stawy na jedné i druhé řece ke zdržení vody, tak aby se w čas potřeby musila přes břehy rozléwati po okolí. Již v měsíci říjnu roku 1766 počalo se o tom pracowati překopáwáním a zasypáwáním dwou ramen Labe za Pražskau branau, jednoho při samém městě a druhého za ostrowem, na kterém stál klášter Minoritů sw. Anny, tak aby z obou woda byla swedena do ramene prostředního před tímto klášterem, kudy Labe teče nyní“ (s. 47 cit. spisu). Na jiném místě pak V. V. Tomek říká, že v roce 1768 „... počaly se zároveň práce ku přewedení hlavního ramene Orlice, vzdálenějšího od města, do ramene toho bližšího pojatého do pewnosti. Přes Labe počalo se ku konci měsíce října roku 1768 také již po nowém mostě jezdit, a po dokonání všech jiných k tomu potřebných prací konečně dne 28. srpna 1770 Labe celé wpuštěno jest do swého nového řečiště, tok pak jeho starými rozdělenými rameny jest odtud zamezen“ (s. 48 cit. spisu).

Zajímavá je též zmínka V. V. Tomka o stavbě nových kasáren „... mezi městem a pewností pod fortanou z rynku na straně polední. Stawba tato byla welice nákladná nejen pro welkau rozsáhlost stawení, nýbrž také pro obtíže při kladení základů. Musiloť větším dílem staweno býti na dřevěných kolích hluboko zatlaukaných. Byloť tu dílem jedno z ramen řeky Orlice, a rozličná dřewa ohnila a jiný nános ukazowaly k tomu, že před časy woda tu šla ještě blíže k městu a byla teprw časem zanesena a dále odtlačena“ (s. 54 cit. spisu). Netřeba jistě dodávat, že jde o kasárna nazývaná tehdy „vodní“, z čehož později vznikl lidový název „Vodičkova kasárna“.

Pa

DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME

V průběhu měsíce ledna 2004 poděkoval doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, osobním dopisem za dlouholetou práci paní Anně Pospíšilové, kuchařce ve Stravovacím odboru.

Paní **Anna Pospíšilová** nastoupila do KÚNZ – Fakultní nemocnice Hradec Králové do nemocniční kuchyně 24. 1. 1966 jako pomocná kuchařka při výrobě jídel. V průběhu zaměstnání si doplnila odborné vzdělání a 24. 6. 1974 získala na Středním odborném učilišti výuční list

v oboru kuchař. V červnu 1979 absolvovala kvalifikační zkoušku ve Východočeském středisku Institutu obchodní výchovy v Hradci Králové a obdržela osvědčení kuchař – specialista. Na základě dosažené kvalifikace byla zařazena v hlavní jídelně jako kuchařka – specialista a později v dietní kuchyni jako vedoucí směny. Jako dietní kuchařka byla paní Pospíšilová pracovitá, spolehlivá a svědomitá. V kuchyni fakultní nemocnice připravovala nejnáročnější výrobu dietních jídel. Ve Stravovacím odboru fakultní nemocnice pracovala 38 let, její pracovní poměr skončil 2. ledna 2004, kdy odešla do důchodu.

Odbor personálních vztahů FN

Prof. RNDr. František Ulrich, rodák z Boharyně

Asi čtrnáct kilometrů západně od Hradce Králové, v úrodné krajině kolem říčky Bystřice, leží Boharyně, nevelká obec, ale s velmi dlouhou historií. Někdejší boharyňský dvůr je písemně připomínán již roku 1389. A také jméno vsi je, podle ústního podání, značně starobylého původu – souvisí prý ještě s uctíváním pohanských bohů ve zdejších, kdysi rozsáhlých lesích. Ke koloritu místního prostředí pak patří skutečnost, že oficiální název obce byl jejími obyvateli i lidmi ze sousedních vsí tradičně zkracován a dodnes zde ještě velmi často slyšíme roztomilý tvar »Bohárna«.

Po dlouhá léta byla Boharyně samostatnou obcí s částí Homyle. V roce 1950 se stala střediskovou obcí a kromě Homyle k ní byly připojeny i nedaleké Puchlovice. Od roku 1975 k Boharyni správně patří obce Budín, Tnava a Zvíkov, kdežto Puchlovice se znovu osamostatnily. V samotné Boharyni ve dvacátých a také ještě v padesátých letech minulého století žilo mezi čtyřmi až pěti sty obyvatel. Dnes už zde žije jen asi 160 obyvatel, ale to neznamená, že by se zdejší život zastavil. V obci jsou aktivní sportovní oddíly a činný je zde např. i Dámský klub. Letité kulturní tradice (např. o první zdejší škole je písemná zmínka již z roku 1730) se zřejmě jen tak nevytratí. Za zmínku stojí i zdejší dvě historické stavební památky – kostel a dřevěný mlýn. Barokní kostel sv. Bartoloměje pochází z roku 1650, přestavěn byl v roce 1783. Dřevěný mlýn z roku 1874 byl v roce 2003 prohlášen kulturní památkou. Ale nás nejvíce zajímá pamětní deska na domě čp. 2, upomínající, že se zde narodil významný český vědec – mineralog **prof. RNDr. František Ulrich** (11. 9. 1899 – 21. 10. 1941).

Po studiích na gymnáziu v Novém Bydžově a v Hradci Králové odešel František Ulrich do Prahy, kde se na Univerzitě Karlově věnoval studiu geologie, mineralogie a krystalografie. Po promoci se ve své vědecké a výzkumné práci zaměřil především na experimentální mineralogii a strukturně-krystalografický výzkum, uskutečňovaný ponejvíce na Slovensku. Zde např. v Nižné Slané u Rožňavy popsal novou lokalitu evansitu, v Rožňavě výskyt rulity a minerály niklu, v Dobšíně pak výskyt ryzího bismutu. Napsal také několik prací o Dobšínské ledové jeskyni. Vě-

noval se ale též petrografii a tektonické geologii. Pedagogicky působil zprvu jako asistent Mineralogického ústavu Univerzity Karlovy, v roce 1928 se na Přírodovědecké fakultě UK (zřízena byla v roce 1920) habilitoval. Profesorem mineralogie byl jmenován v roce 1937. Patřil mj. mezi první pracovníky, kteří se věnovali rentgenové analýze v krystalografii a v Mineralogickém ústavu Univerzity Karlovy vybudoval moderně vybavenou laboratoř pro rentgenologii krystalů. Byl externím členem Státního geologického ústavu ČSR a členem Královské České společnosti nauk. Napsal řadu odborných spisů a pravidelně přispíval i do Věstníku Státního geologického ústavu. Od roku 1927 přispíval také do Masarykova slovníku naučného (hesla popisující chemické složení, krystalickou strukturu a výskyt nerostů) a od roku 1932 též do Technického slovníku naučného (Teysler-Kotyška). Velké úsilí však prof. František Ulrich věnoval i osvětové činnosti a bylo to právě město Hradec Králové, centrum severovýchodních Čech, kde tato jeho činnost zanechala nesmazatelné stopy. V roce 1933 stál prof. Ulrich u zrodu zájmové společnosti »Zemědělský ústav pro kulturní a hospodářské povznese- ní severovýchodních Čech v Hradci Králové«, jejíž součástí bylo i přírodovědecké oddělení. Zemědělský ústav vydával také sborníky uvádějící přehled práce členů ZÚ, těchto sborníků vyšlo minimálně osm. Svým zaujetím a především neokázalou, opravdovou úctou k přírodě a k lidem, kteří mají přírodu rádi, dokázal prof. Ulrich získat řadu spolupracovníků z celého regionu severovýchodních Čech a právě díky mnoha sbírkovým darům mohlo být 2. července 1939 v Hradci Králové otevřeno Přírodovědecké muzeum severovýchodních Čech. Své sídlo muzeum našlo v místnostech historické budovy radnice na Malém náměstí, propůjčených za tímto účelem královéhradeckou Městskou radou. Dnes jsou sbírky tohoto muzea (včetně sbírky minerálů prof. Ulricha) historickým základem přírodovědného sbírkového fondu Muzea východních Čech v Hradci Králové. Prof. Ulrich se ale ve své osvětové činnosti neomezoval jen na samotné přírodní vědy. Jak např. vyplývá z jeho článku nazvaného Účel výstavy »Hradecký kraj ve stavbě a vř-

voji« (sborník Zemědělského ústavu), usiloval také o zvelebení kraje a vytvoření »vhodného prostředí pro plný rozvoj tělesných i duševních sil jednotlivce i celého národa«. Tato výstava měla být otevřena 6. července 1941 v budově obecných a měšťanských škol (vedle gymnázia). Zda se opravdu uskutečnila, se nám nepodařilo zjistit.

Připomenout si můžeme také úsilí prof. Františka Ulricha o vybudování univerzity v Hradci Králové. V dopise prof. Bohuslavu Boučkovi, prvnímu děkanovi královéhradecké pobočky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy, napsal kdysi k této věci prof. MUDr. Jan Bělehrádek (tehdy prorektor UK): »Nedovedu si sám vzpomenout, kdy poprvé vznikla myšlenka hradecké fakulty popřip. university, ale v mém úvodníku v Lidových novinách dne 19. XI. 1929 je už zmínka o tom, že se bude o hradecké fakultě vážně uvažovat. Tenkrát se mně samému nezdála myšlenka zralá, jak z úvodníku vyplývá, ale těsně před válkou, již v druhé republice, se mnou mluvil prof. dr. František Ulrich, tehdy jednatel Národní rady badatelské, a pamatuji se jasně, že mi říkal: 'Ty jsi se zmínil souhlasně o tom, že by v Hradci měla být univerzita a my tě chceme držet za slovo, abys nám v tom pomohl.' – Další už určitější příprava hradeckého projektu se uskutečnila až ve válce. Prof. Ulrich mne pozval do Hradce k návštěvě, při které jsem měl poznat některé vedoucí osobnosti hnutí v Hradci a probrat podrobněji možnost hradecké univerzity v soukromém rozhovoru s prof. Ulrichem samotným. Za tím účelem jsem měl v Hradci přednášku na téma Úloha biologie v politice nebo tak nějak, spojenou s debatou. Byl to jakýsi tajný seminář, jehož se účastnilo asi 50 učitelů a profesorů, snad i lékařů z Hradce a okolí, pozvaných neveřejně k této schůzce. Měl jsem dojem, že v Hradci je několik vynikajících přírodovědců, kteří by mohli vytvořit jádro zájemců pro event. přírodovědeckou fakultu, kterou měl Ulrich na mysli vedle lékařské fakulty. Tu jsem zdůrazňoval spíše já, maje na paměti, že hradecká nemocnice svým vybavením a obsazením by se velmi hodila za zárodek hradecké příští fakulty. Vzpomínám si, že Ulrich mluvil velmi optimisticky o možnostech umístění ústavů a ubytování studentstva.

Vlastní debatu jsme uskutečnili mezi čtyřma očima cestou zpět do Prahy. Smluvili jsme, že považujeme zřízení hradecké univerzity za žádoucí a že by se měla po válce otevřít v Hradci fakulta lékařská a přírodovědecká. Ulrich slíbil přemýšlet o vhodných osobách pro fakultu přírodovědeckou, já pak pro lékařskou. Dále jsme spolu o projektu nemluvili a pracovali jsme každý na svou pěst. Byl jsem však v podzemním hnutí v občanském nepřímém styku s prof. Ulrichem pomocí dr. Šmakala (později popraven – pozn. V. P.), který měl úřadovnu v min. zdravotnictví blízko mé. Jemu jsem občas dodával zprávy, on je posílal prof. Ulrichovi...“ (Bouček, B.: Dvouletá činnost fakultní pobočky královéhradecké (1945-46 a 1946-47). Nevydaný tisk z r. 1948, s. 32-33).

Prof. RNDr. František Ulrich se otevření královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy nedožil. Zemřel v rukou gestapa 21. října 1941.

O zásluhách prof. Ulricha při prosazování myšlenky vybudovat v Hradci Králové univerzitu a také o shora citovaném dopise prof. Jana Bělehrádka jsme se zmínili již v publikaci vydané k 50. výročí vzniku královéhradecké Lékařské fakulty (Panoušek, V.: První roky královéhradecké Lékařské fakulty. In: Chrobák, L. (ed.) a kol.: Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové 1945 – 1995. Hradec Králové : Nakladatelství ATD, 1995, s. 34, 35). V nedávné době jsme pak v článku věnovaném výročí hradecké nemocnice připomněli i aktivní účast prof. Františka Ulricha na činnosti Přírodovědecká sekce Zemědělského ústavu pro kulturní a hospodářské povznesení severovýchodních Čech v Hradci Králové (Panoušek, V.: 75 let od otevření „Nové nemocnice“. Scan, 2003, roč. 13, č. 3, s. 16). V obou uvedených publikacích bohužel došlo k chybnému uvedení roku úmrtí prof. Františka Ulricha (1940 namísto správného 1941).

Za tuto chybu se čtenářům dodatečně omlouváme. K naší velké radosti však krátká zmínka o prof. RNDr. Františku Ulrichovi v posledně zmíněném článku zaujala jednu z čtenářek Scanu, rodačku z Kosic paní Annu Koníčkovou, a ta nám poslala svoji osobní vzpomínku na prof. RNDr. Františka Ulricha a na své poslední setkání s ním. Podnítila nás tak k tomu, abychom si osobnost tohoto vědce a vlastence znovu blíže připomněli. Pod titulkem »Vzpomínka na prof. Františka Ulricha« text paní Anny Koníčkové otiskujeme.

Za laskavé vyhledání fotografií (viz vzpomínka paní Anny Koníčkové), ve sbírkách Muzea východních Čech v Hradci Králové a za jejich zapůjčení k otištění děkuji paní Mgr. Pavle Jirkové z historického oddělení Muzea Východních Čech.

PhDr. Vladimír Panoušek
Redakce časopisu Scan
a Kabinet dějin lékařství LF UK

Vzpomínka na prof. Františka Ulricha

ANNA KONÍČKOVÁ

František Ulrich se narodil 11. září 1899 v rolnické rodině v Bohárně jako první ze šesti dětí. Byl to vytáhlý hoch, bystrý, inteligentní, přemýšlivý, velký čtenář a pozorovatel. Když se ho jako chlapce ptali čím bude, říkal, že učitelem, ale „tím velkým, ne malým“. Do gymnázia v Novém Bydžově chodil pěšky ze Lhotky Bydžovské, odkud to bylo poněkud blíž a kde bydlel u své babičky.

František Ulrich byl bratrance mé maminky. Tenkrát se celé velké rodiny setkávaly na poutích a posvíceních, a tak má maminka znala i matku pozdějšího akademika Bohumila Němce, která byla sestřenicí Františkova otce.

Po maturitě studoval František Ulrich na Karlově univerzitě v Praze. Věnoval se především mineralogii, stal se asistentem na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a brzy výrazně vynikl. Ale i když pro něho byla věda vším, neuzavíral se životu. Měl rád svoji rodinu i rod a moc rád se vracel domů. Miloval rytmus vesnického života a selské práce, miloval kraj v němž vyrůstal, objevoval přírodu a lidi v něm, štasten, že může být chvíli doma. O dovolené se na otcově statku rád s ostatními lidmi zapojil do práce na poli. Byl to člověk srdečný a prostý. Měl citovou vazbu nejen ke své rodině, ale i k lidem, mezi nimiž vyrůstal. Při svých návratech domů, on už pan doktor, se choval jako jeden z nich. Nikdy se nenechal titulovat a nad nikým se nevyvyšoval. Byl také nesmírně obětavý. Můj strýc, Františkův bratranec, mladý hoch, byl jako italský legionář po skončení první světové války převelen rovnou z fronty na Žitný ostrov bránit hranice mladé republiky. V Uhrách byla revoluce, v Prešově byla vyhlášena Slovenská republika rad – Maďaři se chtěli zmocnit Žitného ostrova a hraničního území. Strýc tam byl raněn, měl prostřelenou tepnu a hrozila mu amputace nohy, které se bránil. Noha byla špatně léčena, hrozila gangréna. Aniž by o tom doma věděli, obrátil se strýc na bratrance Františka Ulricha. Ten vzal jeho záchranu za svou věc. Okamžitě obešel nemocnice a sanatoria a zajistil pro něho lůžko u profesora Jedličky. První asistent, mladý lé-

kař MUDr. Arnold Jirásek volil riskantní řešení, v praxi u nás zatím neuskutečněné. Přemostil poškozený úsek tepny platinovou nástavbou. Operace se zdařila, noha byla zachráněna. František Ulrich odmítl díky: „Je to malá splátka vám, co jste bojovali za republiku.“

František Ulrich měl v Praze svou lásku – začínající herečku Marii Glázrovou. Ale jen doma padla zmínka o tom, reakce byla jednoznačná: herečku, to by byl přísný otec nepřezít. Rozešli se. Marie Glázrová se později stala členkou Národního divadla, hrála v mnoha filmech a byla ženou Eduarda Hakena.

František Ulrich ovládal několik jazyků. Kromě němčiny, francouzštiny a angličtiny i tenkrát aktuální ruštinu a trochu i švédštinu. Pamatuji se na jeho návštěvu u nás po delším pobytu ve Skandinávii. Všichni byli veselí, bylo znát, jak se mají rádi. Vyprávěl, kde všude byl, jak se tam žije, porovnával, zajímal se i o tamější venkov. V napjaté době, bylo to v roce 1937, se zúčastnil zájezdu vysokoškolských učitelů a pracovníků do Sovětského svazu. To bylo Československo středem zájmu obou táborů. A Sověti si dali záležet. Ukazovali, co všechno dokázali udělat pro zubožený lid. Všichni účastníci zájezdu to přijímali s největším uznáním. Prezentovali Potěmkinovy vesnice.

Snad v té době byla Františkovi Ulrichovi udělena profesura. Stal se nejmladším vysokoškolským profesorem u nás. Ale nebyl zavrtán jen do své mineralogie. Zval zahraniční kolegy, prováděl je všude, vzbuzoval zájem a přízeň pro Československo. Republika byla denně napadána, bylo toho zapotřebí.

Byl nadšen Hradcem Králové, městem svého kraje. Obdivoval, jak vzácně navázala nová, moderní architektura na historické město. Hradci se tehdy říkalo „salon republiky“. Františkovi se také líbila nová nemocnice, kde právě dělal specializaci na ORL jeho bratr Rudolf. Na okresní nemocnici to byl mimořádně krásný, prostorný, reprezentační areál s vynikajícími lékaři. Tehdá možná vznikla myšlenka na Hradec univerzitní. Pak následovala schůzka vysokoškolských učitelů a pozvání profesora Jana Bělehrádka, děkana Lékařské fakulty

Prof. F. Ulrich – foto z r. 1932.

UK, které František Ulrich inicioval. O tom jsme jako rodina ale nevěděli.

Mezitím, jak roky ubíhaly, rodina se starala a patrně i sám František pocítoval samotu. Tak byla zprostředkována svatba. Manželství ale bylo nedobré. Žena bez pochopení, odcizená – kdepak Ulrichovská srdečnost.

Přišly zlé doby, Německo usilovalo o české pohraničí, roku 1938 anšlus v Rakousku, naše mobilizace, nucené vydání pohraničních území. Marnost slz i rozhořčení. To vše dopadlo na Františka Ulricha jako rány. Byl idealista, upřímný, obětavý vlastenec – Masarykovec. Byl ale i bojovník. Jak byl usilovný ve svých povinnostech, právě tak usilovným se stal v odboji proti okupantům. Hned se do této činnosti zapojil. V té době přestal jezdit domů. Vymlouval se na nával práce. Ženu nechal odjet k rodičům, aniž by něco věděla. Ostatně tam byla nejraději. Tak všechny blízké ochránil. Doma v Bohárně věřili, že má moc práce s archivem a že je zatrpklý z nezdařeného manželství. Přerušil všechny styky, k nikomu se nehlásil. Je pravděpodobné, že měl už předem nějaké styky se zahraničím, na které navázal. Nic bližšího se jeho sourozenci nikdy nedozvěděli, jen to, že měl vysílačku.

Jednou jsem jela v přeplněném vlaku do Hradce. Bylo to v prvních říjnových dnech za nevládného podzimního počasí v roce 1941. V příští stanici někdo vystoupil a já vešla do kupé na uvolněné místo u okna. Proti mně seděl muž, vmáčkнутý do rohu, klobouk do tváře, límec zvednutý – strýček Ulrich. Ale jaký! Hubený, neoholený, uštvaný, zcela vyčerpaný. Doma se mluvilo o jeho nešťastném manželství, tak jsem já, mladá, hlou-

pá holka, předpokládala tyto nesnáze. Co nejpřímněji jsem ho pozdravila. Jen kývl, ani se nepodíval. Mluvila jsem na něho, přemýšlela čím ho zaujmout, ale on mlčel, tvář obrácenou do stěny. V tom jsem pochopila: Utíká! Věděla jsem, před čím. Vlak vjížděl v Hradci do kolejí. Strýček neočekávaně vstal, už byl na chodbičce, aniž by se na mě ohlédl. Chtěla jsem za ním. Už jsem ho nezahlédla. Vlak zastavoval, chodbička ucpaná, lidé mě okřikovali. Vlaky byly tenkrát přeplněné. Vyběhla jsem ven, hledala jsem ho, chtěla jsem mu nabídnout pomoc. Nebyly to snad ani minuty. Byl pryč. Bylo to nepochopitelné, ta obratnost u tak vyčerpaného člověka. Jak mohl zmizet a kam?

Celý život mě pak mrzelo, že jsem pro něho nic neudělala. Přemýšlela jsem, jaký v tom byl záměr, že jsem právě v ten den, v tom samém vlaku nastoupila do toho samého kupé. Jakou roli mně chtěl Bůh svěřit a já ji nepochopila a štvanému člověku ničím nepomohla. Nevěděla jsem, jestli o tom, co se děje, doma v Bohárně vůbec vědí. Nevěděli nic. Tenkrát bylo lépe mlčet, nemohli by stejně nic dělat. Rodina v Bohárně pak dostala korespondenční lístek, nepodepsaný, že byl František Ulrich zatčen gestapem a že zůstal otevřený byt. Bratr Pepa jel do Prahy. Lidé z domu a ulice věděli, ale mlčeli, báli se mluvit. Teprve po revoluci vyprávěli. František doma něco nutně potřeboval. snad předem pozoroval, jestli byt není hlídán. Ptát se nemohl. Bohužel tam na něho čekali. Jak vešel, byl v pasti. Prý tam nastal zápas, František se bránil. Nechtěl se dostat do rukou gestapa živ. Nakonec odnášeli z bytu bezvládné tělo. Žil ještě tři dny, pokoušeli se ho vzkřísit, aby našli spojený. Zemřel, aniž by se probral – neprozradil nic.

Po osvobození republiky zasadila vesnice Františku Ulrichovi na jeho rodný dům pamětní desku. Zúčastnila jsem se za naši rodinu jejího odhalení. Byl přítomen akademik Bohumil Němec s manželkou, Františkova žena, a také tam byl tehdejší ministr zahraničního obchodu Hubert Ripka s manželkou. Pamětní deska připomínající osobnost Františka Ulricha je i na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

(Foto archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové)

Odhalení pamětní desky v Boharyni 4. 11. 1945.

KRÁLOVÉHRADSKÉ EVERGREENY

Dnes si připomeneme některé z „věčně zelených“ historek z královéhradecké I. interní kliniky. A byť s úsměvem, rádi a s úctou si tak zároveň připomeneme osobnosti, jež po léta patřily k oporám naší nemocnice.

Záhadný rámus

Při vizitě v sobotu ráno si nemocný v pokoji č. 209 stěžuje dr. Neradovi, že celou noc nespál, protože pacient ve vedlejším pokoji č. 210 celou noc bušil něčím tvrdým do stěny. „Tak jaká byla noc, jak jste se vyspal?“ zeptal se po chvíli dr. Nerad nemocného ve vedlejším pokoji č. 210. „Špatně, pane doktore, špatně. Byl tady v noci hrozný kravál.“

Svátek práce

Stalo se ještě v té podivné době, kdy ne jeden z občanů naší země vnímal svoji účast v prvomájovém průvodu jako věc cti či morální povinnosti a kdy zároveň neúčast v průvodu mohla pro provinilce znamenat určitá personální rizika. Dr. Hudcovic koná po ránu v den 1. máje vizitu v pokoji starších pacientek a ptá se: „Jak se máte? Nepotřebujete něco?“ Jedna z ležících

stařenek mu pohotově odpovídá za všechny: „Krásně, pane doktore, krásně. My si tady tady tak lebedíme, ale co ti ostatní lidé, ti musejí do průvodu.“

Ach ti kolegové

Primář Salavec měl v pracovně francouzský koňak. Když po nějakém čase čekal doma vzácnou návštěvu, vzal láhev koňaku domů a naléval hostům, kteří se tvářili zcela adekvátně. Sám nepil, protože chtěl odvézt hosty domů autem. Teprve po návratu si také sám nalil skleničku. A tu ke svému úžasu a rozhořčení zjistil, že hostům naléval čaj. Netušil, že mu jeden z kolegů v pracovně zaměnil koňak za čaj.

Ejekční jako erekční

Při zkoušce z propedeutiky vnitřního lékařství měl student popsat poslechový nález při aortální stenóze. Poté, co správně odpověděl, že jde o systolický šelest nad aortou, který se propaguje do karotid a může být provázen i vírem, byl zaskočen otázkou o jaký druh šelestu jde. Po krátkém usilovném přemýšlení odpověď zněla: „Erekční“.

L. Ch.

ZAHRANIČNÍ LÉKAŘI A KAREL ROKITANSKÝ

V letošním roce si připomínáme, že před dvěma sty lety, 11. února 1804, se v Hradci Králové narodil patolog prof. Karel Rokitanský, představitel slavné, tzv. mladší vídeňské školy. O tom, jak je Rokitanský známý nejen lékařům v Evropě, ale i v USA, jsem se přesvědčil při návštěvách mých zahraničních přátel.

Prvním návštěvníkem byl prof. James R. McArthur. Promoval na Harwardu a stal se profesorem na Washingtonské univerzitě v Seattlu. Seznámil jsem se s ním na Mezinárodním hematologickém kongresu v Londýně v roce 1975, kdy jsem mu předal jako vedoucí československé delegace překlad tří brožur Americké hematologické společnosti (AHS), věnovaných postgraduální výchově hematologů. Šlo o první brožury vydané touto společností, které jsme s prof. Wiedermannem a jeho spolupracovníky přeložili. Jaké bylo naše překvapení, když jsme je příštího dne uviděli vystaveny ve zvláštní vitríně, nad kterou byl nadpis: „Československo – první země, která si přeložila materiály AHS“. Prof. McArthur byl zvolen výborem Mezinárodní hematologické společnosti (ISH) předsedou celosvětové komise pro postgraduální výchovu v hematologii, které jsem se stal jeho zástupcem rovněž členem. Po léta nám poskytoval zdarma postgraduální materiály AHS a jako ředitel banky diapozitivů AHS daroval naší společnosti i několik set diapozitivů nátěrů z obvodové krve a kostní dřevě. Za tuto dlouholetou spolupráci byl jmenován čestným členem Československé hematologické společnosti. U příležitosti převzetí diplomu čestného členství v r. 1994 navštívil i Hradec Králové. Po prohlídce katedrály a jiných pamětihodností na Velkém náměstí jsem mu ukázal

i rodný dům Rokitanského s pamětní deskou s poznámkou: „Rokitanský byl vedle Virchowova nejznámějším patologem v Evropě. V Americe asi nebude znám.“ Prof. McArthur živě zareagoval: „Jakpak by ne, Rokitanský's necropsy (Rokitanského pitvu) v Americe dobře známe“ a pamětní desku si vyfotografoval.

S prof. George McDonaldem z Abardeenu, profesorem univerzity a lékařské fakulty v Glasgowě ve Skotsku (na to, že je Skot, byl pan profesor velmi hrdý) jsem se blíže seznámil v Kuvajtu. Prof. McDonald, který byl učitelem děkana lékařské fakulty Abdula Mohsína Abdula Razaka, byl pozván jako hostující profesor, aby mi vypomohl s přednáškami z hematologie. Hematologie se totiž přednášela ve 3., 4. a 5. ročníku a jednotlivé přednášky se po tři týdny překrývaly. Střídali jsem se v přednáškách pro 5. ročník. Velmi jsme se spřátelili. Později jsme se pravidelně setkávali na zasedáních výboru Světové hematologické společnosti jako zástupci, on za Velkou Británii, já za Československo. V polovině devadesátých let navštívil Prahu, kde byl jeho syn v té době zástupcem firmy Coca-Cola. Při té příležitosti zavítal také do Hradce Králové. Prohlédli jsme si katedrálu, Bílou věž, starou radnici, biskupskou rezidenci, dům u Špuláků a vraceli jsme se k Malému náměstí. Tu jsem si vzpomenu, že jsem mu neukázal Rokitanského rodný dům s pamětní deskou. „Rokitanský se narodil v Hradci Králové? A má tu pamětní desku?“ A profesoru McDonaldu nebylo zatěžko, aby se vrátil a pamětní desku si vyfotografoval.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství LF UK

ZA NABÍDKOU TURISTICKÉHO RUCHU DO ALDISU V HRADCI KRÁLOVÉ

5. ročník veletrhu cestovního ruchu

INFO TOUR

CYKLO *turistika*

Veletrh se koná pod záštitou hejtmána Královéhradeckého kraje a ve spolupráci s Univerzitou Hradec Králové.

Otevírací doba:

Pátek 19. 3. 2004 : 10.00 – 18.00 hod.

Sobota 20. 3. 2004: 9.00 – 17.00 hod.

Nabídky tuzemských a zahraničních pobytů, prezentace měst a regionů, sportovní a turistické pobyty, víkendové pobyty, nabídky pro studenty, školní pobyty, autoturistika, manažerské pobyty, nabídky pro seniory, agro a ekoturistika, cykloturistika a vše pro její zajištění atd.

DOPROVODNÝ PROGRAM:

Pátek 19. 3. 2004

KONFERENCE NA TÉMA KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ A CESTOVNÍ RUCH

- představení turistických regionů Královéhradeckého kraje
Pořadatel: Univerzita Hradec Králové, Krajský úřad
Královéhradeckého kraje, NUCLEUS HK

TĚŽKÝ SVÉRÁZ INDIE

aneb: „Jeden nechápe, že se ta Indie už dávno nerozpadla“
beseda o cykloputování Jana Vlasáka mezi Bombají a jihem

POHÁDKOVÁ ZEMĚ – promítání filmu o korunovaci

Jihočeského krále Zdeňka Trošky, ukázka loutek
Vítězslavy Klímové, soutěže pro děti

ZEMĚPISNÁ ZNALOSTNÍ SOUTĚŽ MEZI STŘEDNÍMI ŠKOLAMI

Pořadatel: SOŠ a VOŠ Hradec Králové, NUCLEUS HK

Sobota 20. 3. 2004

ALBÁNIE – země orlů, hor a bunkrů

Beseda s Vildou Dvořákem z CK KUDRNA o Balkánské zemi,
tánních horách, lidech, zemi prastarých Ilyrů...

TANEC S ŠIVOU – prvosjezd řeky Gangy na kajakách
beseda o unikátním sportovním výkonu – T. Minařík, P. Jančar

CANYONING – nový sport, nové dobrodružství
beseda s průvodci CK LIVINGSTONE – M. Kůra, E. Macků

„...ZE SEDLA KOLA“ Čtení pro cyklistické nadšence a nejen pro ně.
Představení knížky RNDr. Petra Kafky a autogramiáda autora

POHÁDKOVÁ ZEMĚ – promítání filmu o korunovaci
Jihočeského krále Zdeňka Trošky, ukázka loutek
Vítězslavy Klímové, soutěže pro děti

Tombola pro návštěvníky besed, cvičná horolezecká stěna, soutěže pro děti, další doprovodný program

Pořadatel: NUCLEUS HK, tel./fax: 495 217 146, e-mail: info@nucleus.cz, www.nucleus.cz

V historické části Prahy může chodec pozorovat na řadě domů nejrůznější znamení, která upoutávají pozornost a jakoby vyzývala, aby přemýšlel o jejich smyslu a účelu. Vznik a dávný původ je zahalen tajemstvím věků, symbolika nesrozumitelná a smysl zůstává utajen. Můžeme tedy popustit uzdu fantazii a volně se nechat unášet vlastními představami.

Umístění domovních znamení na průčelích domů je promyšlené, splývá v harmonickou jednotu stavby a leckdy z nich můžeme usuzovat o povaze a mentalitě dávného majitele. Nacházíme znamení z říše ptactva, ryb, plazů, hospodářských zvířat i šelem, hudebních nástrojů i náradí, zbraní, světských i jiných postav, částí lidských těl, nebeských těles atd. Nejstarším pražským znamením z konce 14. stol. je mystická hlava Krista (Národní muzeum, dále jen NM), znamení Jonášovo z 15. stol. (NM), Gryf z téhož století (NM), zosobňující ostražitost, moudrost, démonickou až děsivou sílu střežící dům a majetek. Zcela ojedinělé je znamení Medúsy z 16. stol. (NM). Její děsivý zjev se na průčelích domů po čtyři století neobjevuje, teprve na přelomu 19. a 20. století na Starém Městě jsou dva exempláře (foto 1) a jeden z počátku 20. století na Staroměstském náměstí (foto 2) na budově bývalé Městské pojišťovny od F. Kraumanna. Tento symbol, ve starověku často výtvarně používaný v nesčíslných provedeních, nás vylákal na cestu do samotných počátků řecké mythologie.

Strážce moře a nestvůr Forkýn a sličná Kétó, zosobňující všechny hrůzy moře, měli tři dcery – Gorgony. Sthenó a Euryalé byly nesmrtelné, neobyčejně krásné, ale pro jejich nezřízenou ješitost je stihl trest – bohové z nich učinili nestvůry: krásné vlasy se proměnily v hady, kůže se pokryla šupinami, narostla jim svištěcí zlatá křídla, v ústech mohutné tesáky, bronzové ruce a opasek spletený z hadů. Třetí Gorgona – Medúsa (Vládkyně) – nejmladší a nejkrásnější, byla smrtelná. V době své kvetoucí krásy byla milenkou Poseidóna a když s ním ulehla v Athénině chrámu – znesvětila jej a stihl ji trest: vlasy se proměnily v hady a stala se hrůzostrašnou obludou. Byla tak ošklivá, že kdo jí pohlédl do tváře, ztratil dech a na místě zkameněl. Všechny tři Gorgony žily na prahu říše Noci za Ókeanem, v zemi tmy „kde světla oblohy z nebe mizí“.

Král ostrova Serifu Polydektés pořádal svatební hostinu na počest Hippodamie. Zúčastnil se jí Perseus, syn Diův a Danae, dcery argejského krále. Byl chudý, nepřinesl pro nevěstu žádný dar a král jej chtěl za to zesměšnit. Perseus se vychloubal, že přinese hlavu Medúsy, ale vzápětí litoval, byl si vědom, že slibu nemůže dostat. Ze zoufalého postavení héraovi pomohly nymfy Najády, které na ostrově žily v krápníkových jeskyních. Darovaly mu okřídlené opánky, Hádovu kápi (činila jej neviditelným) a vak – kibisis – na Medúsinu hlavu. Athéna jej obdařila naleštěným štítem, bohové diamantovým srpem harpé, starou zbraní Titánů. Perseus mžikem překonal ohromnou vzdálenost do říše Noci, vlétl do jeskyně, kde Gorgony spaly, odrazem v lesklém štítu spatřil Medúsin škraboškovitý obličej – nesměl jí pohlédnout přímo do tváře – a jedním pohybem utal hlavu, ze které se vyvalil proud temné krve. Z rány se vynořil obr Chrysaór a okřídlený Pégasos, potomci Poseidóna (foto 3). Perseus strčil hlavu do vaku a rychle prchal, neboť Medúsinu sestry se probudily a hnaly se za ním. Měl okřídlené opánky, záda chránila Medúsinu hlavu, Hádovu kápi si stáhl do čela, letěl rychle jako myšlenka, šero Noci se rozprostíralo dokola. Z kibisu odkapávala krev z Medúsinu hlavy, která se na zemi měnila v jedovaté hady. Perseus třikrát použil Medúsinu hlavu proti svým nepřítelům: obra Átlase proměnil pro urážku v horu; když jej napadl odmítnutý nápadník jeho manželky Andromedy Fíneus a potřeť zrestal krále Polydektá

za násilnosti proti matce a jemu samému. Proměnil ostrov Serifos v ohromnou pustou skálu, nejskalnatější ze všech, že „i žáby na ostrově oněměly“.

Opánky, kibisis a Hádovu kápi vrátil nymfám Najádám, bohům vrátil srp harpé, Medúsinu hlavu a štít obětoval Athéně, která si ji připevnila na svůj štít. Ve tvaru masky nosila její hlavu – gorgonion – na náprsním krunýři na posvátné kozí kůži (aigis), aby naháněla strach nepřítelům (foto 4). Sám nejvyšší bůh Zeus měl na svém nezdolném štítě hlavu Medúsy a po jeho příkladu se jí zdobili mýtičtí i historičtí hrdinové Řecka, Říma i středověku, aby nepřítelé zastrášili a znehybnili. Vlastnit zobrazení tváře Medúsy (foto 5) znamenalo mít kouzlo proti zlu, neboť vyvolává „gorgonskou úzkost a strnulost smrti“ (Goethe).

Mýtus o Perseovi a Medúse byl ve starověku nesčíslněkrát výtvarně zpracován. Objevuje se na keramice, metopách, plastikách apod. Nejstarší a nejproslulejší je na Sicilii archaická metopa z Athénina chrámu v Agrigentu ze 7. stol. př. Kr. (viz foto 3), z 5. stol. př. Kr. pak Medúsa ze Syrakús (foto 6). Nádherná je plastika z 2. stol. př. Kr. z Apollónova chrámu v Didymě (foto 7) a z téhož století část architrávu v archeologickém muzeu v Side (foto 8).

Motiv Medúsy upoutává svou dramatickostí celou řadu významných umělců jako Caravaggia, Berniniho, Rubense; v Čechách A. Folkmanna, V. Nováka, V. Stříbrného, nelze opomenout báseň J. Vrchlického: Gorgo.

V současnosti se tímto mýtem ve výtvarném umění již ne-setkáváme. Tajemství kouzla Medúsy vyvanulo a zesláblo, zlo ze světa buď zmizelo, nebo je ho příliš a její znamení je proti němu bezmocné.

Pozn.: Ostrov Serifos se nachází v Egejském moři jižně od mysu Súnion, směrem ke Krétě. Perseus a Andromeda po smrti vstoupili mezi bohy a dodnes září jako souhvězdí na noční obloze.

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

PROF. PRAVOSLAV STRÁNSKÝ OPĚTOVNĚ ZVOLEN DO ČELA RADY FONDU ROZVOJE VYSOKÝCH ŠKOL

Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc., přednosta Ústavu lékařské biofyziky Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, byl opětovně zvolen na dvouleté funkční období předsedou Rady Fondu rozvoje vysokých škol. Ke zvolení do této mimořádně významné funkce panu profesoru Pravoslavu Stránskému upřímně blahopřejeme.

DOCENT JAN KREJSEK V PŘEDSEDNICTVU VÝBORU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Doc. RNDr. Jan Krejsek, CSc., učitel a vědecký pracovník Ústavu klinické imunologie a alergologie Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, byl zvolen členem předsednictva výboru České imunologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Panu docentu Janu Krejskovi k tomuto projevu uznání jeho vědecké práce srdečně blahopřejeme.

HRADEČTÍ KARDIOLOGOVÉ VE VÝBORU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

MUDr. Petr Pařízek, odborný asistent I. interní kliniky Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, byl opětovně zvolen do výboru Pracovní skupiny pro arytmie a trvalou kardiostimulaci České kardiologické společnosti. Do stejného výboru byl rovněž zvolen **MUDr. Miloslav Tauchman**, lékař kardiologického oddělení královéhradecké I. interní kliniky. Oběma pánům doktorům upřímně blahopřejeme.

DALŠÍ HRADEČTÍ ODBORNÍCI VE VĚDECKÉ RADĚ IGA MZ ČR

V minulém čísle jsme uvedli jména čtyř předních královéhradeckých odborníků, jež ministryně zdravotnictví MUDr. Marie Součková jmenovala do Oborových komisí Vědecké rady Interní grantové agentury MZ ČR. Dnes přinášíme jména dalších významných pracovníků Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, jmenovaných do Vědecké rady IGA MZ ČR:

Prof. MUDr. Jiřina Martínková, CSc., přednostka Ústavu farmakologie, byla jmenována místopředsedkyní Oborové komise 11 – Farmakologie a farmacie.

Doc. MUDr. Bohuslav Melichar, Ph.D., pracovník II. interní kliniky, byl jmenován předsedou Oborové komise 03 – Onkologie.

Prof. MUDr. Luboš Sobotka, CSc., přednosta Kliniky gerontologické a metabolické, byl jmenován členem Oborové komise 02 – Výživa, metabolické a endokrinní choroby, vnitřní prostředí.

Doc. MUDr. Jindra Šmejkalová, CSc., přednostka Ústavu hygieny a preventivního lékařství, byla jmenována předsedkyní Oborové komise 09 – Zdraví a životní podmínky.

Všem shora jmenovaným pracovníkům k tomuto projevu uznání jejich vědecké práce upřímně blahopřejeme.

„Výchova je ten bod,“ říká Hannah Arendtová, „v němž se rozhodujeme, zda milujeme svět tak, abychom za něj převzali odpovědnost a chránili ho před zkláznou, jež by se stala nevyhnutelnou, kdyby nebylo obnovy, kdyby nebylo no-

GENERACE

vých a mladých.“ (Krise výchovy a vzdělání, 1961). Ale zdůrazňuje také, že především je třeba vnímat to, že ač se výchova a vzdělávání ze své povahy nemohou zříci autority, musejí se dnes uskutečňovat ve světě, „který není strukturován autoritou ani udržován tradicí“. A to znamená, že nejenom postoj učitelů vůči dětem a mladým lidem, ale i postoj nás všech, kteří společně s příslušníky nové generace svět sdílíme, se musí radikálně lišit od postoje, který mezi sebou zaujímají dospělí. Především je, podle H. Arendtové, třeba, aby uplatňování autority a také obrácení se k minulosti, které je podstatou učení, nepřekračovalo hranice oblasti výchovy a vzdělávání. Ale současně je nutné dbát o to, aby příslušníci nové generace nebyli ponecháni sami sobě, aby dětství a mládí nebylo nějakým „autonomním lidským stavem“, v němž lze žít podle vlastních pravidel. Takové ponechání dětí a dospívajících v jejich autonomním světě by znamenalo vyhánět je vlastně ze světa, pro který se jako nová síla narodili. Mladý člověk musí poznávat svět takový, jaký skutečně je, musí se učit pravidlům světa dospělých, dříve než do něho plně vkročí. Varováním nám může být třeba jev tzv. adjustační rigidity, spočívající v tendenci některých dospívajících spíše ve svém vnímání přizpůsobovat situaci sobě samým, než se objektivní situaci reálně přizpůsobit. A tak si můžeme připomenout ještě druhou část kréda vysloveného H. Arendtovou: „Výchova je však zároveň bod, kdy se rozhodujeme, zda milujeme své děti tak, abychom je nevyháněli ze světa a neponechávali bez pomoci, ani jim nevyráželi z rukou šanci vytvořit něco nového, pro nás nepředvídatelného, abychom je předem připravovali k úkolu obnovit náš společný svět.“ Pa

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Mgr. Jiří Štěpán, Miroslav Všečeka.

Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 495 832 222 (tel. ve FN 2222)